

**RAPPORT RESULTATEN BEHOEFTEONDERZOEK
'(G)OUDER WORDEN IN SCHILDE'
SEPTEMBER 2023**

Liesbet Lommelen, Monica Wouters, Leen Heylen

Inhoudstafel

Inhoudstafel	2
Lijst van tabellen.....	4
Lijst van figuren	5
Situering	6
Methodologie	7
1. Samenstelling steekproef	7
2. Dataverzameling.....	7
3. De vragenlijst.....	8
4. Leesbaarheid	10
Hoofdstuk 1: het profiel van de deelnemers.....	11
1. Leeftijd, geslacht en deelgemeente	11
2. Burgerlijke staat, samenstelling huishouden, diploma en financiële kwetsbaarheid.....	13
3. Fysieke- en mentale gezondheid en mantelzorg.....	15
4. Wat te onthouden: profiel deelnemer	16
5. Concrete aanbevelingen: profiel deelnemer.....	17
Hoofdstuk 2: Woning en buurt.....	18
1. Woning	18
2. Buurt.....	23
3. Significante verbanden: woning en buurt	28
4. Open vraag: woning en buurt.....	29
5. Wat te onthouden: woning en buurt	30
6. Concrete aanbevelingen: woning en buurt.....	32
Hoofdstuk 3: gezondheid, zorg en hulpverlening.....	34
1. Gezondheid	34
2. Zorg.....	35
3. Hulpverlening	39
4. Significante verbanden: gezondheid, zorg en hulpverlening	44
5. Open vraag: gezondheid, zorg en hulpverlening.....	45
6. Wat te onthouden: gezondheid, zorg en hulpverlening	46
7. Concrete aanbeveling: gezondheid, zorg en hulpverlening	49
Hoofdstuk 4: Mobiliteit, veiligheid en financieel welzijn	51
1. Mobiliteit en veiligheid.....	51

2.	Financieel welzijn	54
3.	Significante verbanden mobiliteit, veiligheid en financieel welzijn	55
4.	Open vraag: mobiliteit, veiligheid en financieel welzijn	56
5.	Wat te onthouden: mobiliteit, veiligheid en financiële welzijn	57
6.	Concrete aanbeveling: mobiliteit, veiligheid en financiële welzijn	59
Hoofdstuk 5: Sociale contacten en vrijetijd.....		61
1.	Sociale contacten	61
2.	Vrijetijd	62
3.	Significante verbanden: sociale contacten en vrijetijd	66
4.	Open vraag: sociale contacten en vrijetijd	67
5.	Wat te onthouden: sociale contacten en vrijetijd.....	68
6.	Concrete aanbeveling: sociale contacten en vrijetijd	70
Tot slot.....		72
Bronnen		73
Bijlagen		74
Bijlage 1: Brief '(G)ouder worden in Schilde'		74

Lijst van tabellen

Tabel 1 Verdeling leeftijd in absolute aantal en percentage	11
Tabel 2 Verdeling geslacht in absolute aantal en percentage	12
Tabel 3 Verdeling deelgemeente in absolute aantal en percentage	12
Tabel 4 Verdeling naar burgerlijke staat in absolute aantallen en percentages.....	13
Tabel 5 Verdeling met wie woon je samen in absolute aantallen en percentage	13
Tabel 6 Verdeling naar hoogst behaalde diploma in absolute aantallen en percentage.....	14
Tabel 7 Verdeling naar financiële kwetsbaarheid in absolute aantallen en percentage	14
Tabel 8 Verdeling fysieke gezondheid naar absolute aantallen en percentage.....	15
Tabel 9 Verdeling chronische aandoening naar absolute aantallen en percentage	15
Tabel 10 Verdeling mentale gezondheid naar absolute aantallen en percentage	15
Tabel 11 Verdeling mantelzorg naar absolute aantallen en percentage	16
Tabel 12 Woningtype verdeling naar absolute aantallen en percentages.....	18
Tabel 15 Alternatief voor zelfstandig wonen verdeling naar absolute aantallen en percentages	22
Tabel 17 Buur op 100 meter verdeling naar absolute aantallen en percentages.....	24
Tabel 26 Mantelzorger steun verdeling naar absolute aantallen	37
Tabel 27 Informele hulp ontvangen verdeling naar absolute aantallen en percentages	37
Tabel 28 Professionele hulp ontvangen naar absolute aantallen en percentages	38
Tabel 29 Factoren keuze dagopvang verdeling naar absolute aantallen.....	40
Tabel 30 kennis tegemoetkomingen naar absolute aantallen en percentages	41
Tabel 31 Weten waar je recht op hebt verdeling naar absolute aantallen en percentages.....	41
Tabel 32 Voorkeur communicatie gemeente verdeling in absolute aantallen en percentages	43
Tabel 34 Reden onveiligheid verkeer naar absolute aantallen	52
Tabel 37 Rekening betalen verdeling naar absolute aantallen en percentages	54
Tabel 43 Tabel activiteiten vaker doen verdeling naar percentages	63
Tabel 44 Tabel drempels tot deelname activiteiten verdeling naar absolute aantallen	64
Tabel 48 Waar terecht vrijwilligerswerk verdeling naar absolute aantallen en percentages.....	65

Lijst van figuren

Figuur 1 Stelling woning verwarmen verdeling in percentages (N = 381)	19
Figuur 2 Stelling woning te groot verdeling in percentages (N = 363).....	20
Figuur 3 stelling woning drempels verdeling naar percentages (N = 367).....	20
Figuur 4 stelling woning goed geïsoleerd verdeling naar percentages (N = 367)	21
Figuur 5 Stelling ouder worden in mijn buurt verdeling naar percentages (N = 381)	24
Figuur 6 Stelling ontmoetingsplaats buurt verdeling naar percentages (N = 368)	25
Figuur 7 Stelling voorzieningen buurt verdeling naar percentages (N =378)	25
Figuur 8 Stelling hondenlosloopweides buurt verdeling naar percentages (N = 378).....	26
Figuur 9 Stelling veiligheid in de buurt verdeling naar percentages (N =364)	26
Figuur 10 Stelling goed overeen komen buurt verdeling naar percentages (N = 372)	27
Figuur 11 Stelling burens helpen elkaar verdeling naar percentages (N = 372).....	27
Figuur 12 Stelling makkelijk verplaatsen in buurt verdeling naar percentages (N = 378)	28
Figuur 13 Stelling op de hoogte van aanbod, verdeling in percentages	42
Figuur 14 Stelling Voldoende info over het aanbod en de diensten, verdeling in percentages	42
Figuur 15 Stelling diensten zijn goed bereikbaar, verdeling naar percentages	43
Figuur 16 Onveiligheidsgevoel verkeer verdeling naar percentages (N = 385)	52
Figuur 17 Gevoel rond te komen verdeling naar percentages (N = 381)	54

Situering

Het lokale bestuur van Schilde werkt volop aan de uitvoering van het meerjarenplan¹. Onder het thema 'Participatie en klantvriendelijkheid' staat de uitvoering van een 'ouderenbehoefteonderzoek' als actie. Hiermee wil men inspelen op de behoeften van ouderen. De vergrijzing en met name de verzilvering (aandeel 80+) zet zich in Schilde ruimer door dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest. Tussen 2017 en 2035 zal het aantal 80-plussers toenemen met 662 (48,9 %) in Schilde. Dit is meer dan in Antwerpen (Prov.) (44,7 %) en meer dan in het Vlaams Gewest (43,9 %)². Met de resultaten en inzichten uit het behoefteonderzoek '(G)ouder worden in Schilde' kunnen acties en krijtlijnen voor het toekomstige ouderenbeleid worden uitgeschreven.

Het lokale bestuur van Schilde hecht er veel belang aan om een ruimere groep van inwoners te bereiken door middel van een bevraging. De 60+ inwoner werd hierover ingelicht via de 2970 Info. Een **online bevraging** werd opgesteld en uitgevoerd bij een representatieve wetenschappelijk onderbouwde steekproef van de 60+ Schildenaar.

Voor de uitwerking hiervan werd beroep gedaan op de onderzoeksgroep Vonk3 verbonden aan de Thomas More hogeschool.

De doelstelling van de bevraging was om op een gestandaardiseerde wijze te peilen naar **de noden en behoeften van de 60+ van Schilde**. Topics waar men extra op wenst te focussen zijn: **eenzaamheid, mantelzorg en kennis/ toegankelijke dienstverlening** (zie startnota ouderenbehoefteonderzoek). De resultaten bieden inzichten waaruit conclusies en aanbevelingen geformuleerd worden.

Met de bevraging werd een antwoord gezocht op:

1. Wat zijn ervaring en noden van de 60+ Schildenaar omtrent wonen (woning en buurt), gezondheid, zorg en hulpverlening (gezondheid, ondersteuning en kennis van diensten), mobiliteit en veiligheid, en welzijn (financieel en sociaal).

Vonk3 Thomas More stond in voor de analyse van de data en voor de neerslag in dit rapport. In dit rapport vindt u de bevindingen uit de online bevraging terug. In dit rapport blikken we in vijf hoofdstukken op de ervaringen, noden, kwetsbaarheden en aandachtspunten die uit de bevraging naar voor komen.

Vooraleer we ingaan op de resultaten, bespreken we in de volgende paragraaf de gehanteerde methodologie. Daarna vindt u in elk hoofdstuk de resultaten, belangrijkste verbanden, conclusies en een aantal bijhorende aanbevelingen terug.

¹ <https://schildeschittert.be/meerjarenplan>

² provincies.incijfers.be

Methodologie

Samen met de stuurgroep van het project ‘(G)Ouder worden in Schilde’ werd een vragenlijst uitgewerkt. Deze gestandaardiseerde **vragenlijst** peilt naar de ervaring omtrent ‘(G)ouder worden in Schilde’. Naast het opstellen van de vragenlijst werd ook een geschikte **onderzoeksmethodologie** uitgewerkt. Dit betekent dat we de betrouwbaarheid en de representativiteit van de bevraging bewaken.

1. Samenstelling steekproef

Er werd bewust de keuze gemaakt om ook de jongere ouderen te betrekken en het behoefteonderzoek af te nemen bij de 60+. Uit heel de populatie van 60-plussers (N 6730, provincie in cijfers, 5212 50-79-jarigen en 1518 80-plussers) werd ad random een steekproef genomen.

In totaal waren 370 respondenten nodig om betrouwbare uitspraken te kunnen doen over de gehele bevolking (60+) van Schilde. Uitgaande van 25% respons werden ad random 1372 bewoners uit het bevolkingsregister geselecteerd en per post uitgenodigd.

387 respondenten vulden de vragenlijst in bij 95% betrouwbaarheid en een foutenmarge van 4.38%. De vooropgestelde responsgraad van 25% werd met 28% ruimschoots gehaald. Daarnaast werden 42 respondenten geregistreerd die de link naar de bevraging openden maar deze om verschillende redenen slechts gedeeltelijk invulden. Dit maakt dat bijna 1 op 3 (N 429) aangeschreven Schildenaren de bevraging minstens gedeeltelijk heeft ingevuld. Voor de gegevensanalyse wordt gewerkt met de 387 volledig ingevulde vragenlijsten. Voor de open vragen wordt gekeken naar de antwoorden van de 429 deelnemers. Vooraf werd rekening gehouden met representativiteit op vlak van leeftijd en deelgemeente.

2. Dataverzameling

De dataverzameling vond plaats in de maand april en mei 2023. Vanaf 17 april ontvingen de inwoners betrokken in de steekproef een brief (zie bijlage 1) met de uitnodiging om deel te nemen aan de online vragenlijst. De brief was voorzien van een persoonlijke toegangscode. Antwoorden worden niet gelinkt aan specifieke adressen of inwoners en zodoende anoniem verwerkt. De toegangscode laat toe om een herinneringsbrief te sturen aan de codes die nog niet geregistreerd werden in het systeem. De aangeschreven inwoners hadden de mogelijkheid om de vragenlijst samen met een vrijwilliger in te vullen of zelfstandig online in te vullen via een QR-code of link op de brief. De link was eenvoudig over te nemen en stuurde de deelnemer rechtstreeks door naar de vragenlijst op de website van QuestionPro. QuestionPro is een handige en gebruiksvriendelijke online tool om vragenlijsten op te stellen en af te nemen. Daarnaast werd ook een tijdelijke webpagina aangemaakt ‘(G)ouder worden in Schilde’ waar de deelnemers makkelijk naartoe konden en waar de link naar de bevraging duidelijk aangegeven stond.

Aandachtspunten online bevestigingen

De online afname is een efficiënte en toegankelijke methode om vragenlijsten in te vullen. Een aandachtspunt bij online bevestigingen is dat er geen controle is over de context waarin de vragenlijst ingevuld is: was het rustig op het moment van invullen? Vulde de respondent de vragenlijst volledig zelfstandig in? Werden de vragen juist geïnterpreteerd? Dit zijn vragen waar je je bewust van moet zijn bij de afweging van de keuze.

Er is daarnaast ook een doelgroep van mensen die minder digitaal vaardig zijn of niet over internet of een computer kunnen beschikken. Om iedereen een gelijke kans te geven om deel te nemen werd in de bewonersbrief ook een telefoonnummer en mailadres meegegeven. Inwoners die een brief ontvingen konden bellen om een face-to-face afname aan te vragen. In dit geval kwam een vrijwilliger langs om de vragenlijst persoonlijk af te nemen. De gemeente Schilde voorzag een vaste groep van 8 enquêteurs. Thomas More Vonk3 gaf een opleiding waarin de enquêteurs kennismakten met de vragenlijst en leerden hoe een vragenlijst af te nemen. Ook werd de deontologische code van een enquêteur besproken, De enquêteurs kregen tevens een begeleidend draaiboek. Een relatief kleine groep van 9 mensen werden face-to-face bevestigd.

3. De vragenlijst

De vragenlijst werd in samenspraak met de stuurgroep van het project opgesteld. De stuurgroep bestaat uit professionals van de lokale overheid maar ook twee leden vanuit de seniorenraad. Bij het uittesten van de vragenlijst werd rekening gehouden met hun opmerkingen en feedback. Op die manier werd ingezet op inhoud, duidelijkheid van de vragen en de lengte van de bevestiging. Er werd bewust gekozen om niet te focussen op één thema (bv. woonnoden) maar om op verschillende thema's in te zetten. Een beperkter aantal brede vragen maakt dat de ingeschatte tijdsinvestering uitkomt op 15 minuten. De vragenlijst geeft goede indicaties omtrent een aantal bewust gekozen thema's.

De vragenlijst is opgesteld in QuestionPro. Via de link of QR-code kon deze makkelijk zelfstandig online ingevuld worden.

Thema's in de vragenlijst gaan over '(G)ouder worden in Schilde'. Door in te zetten op aspecten met betrekking tot de domeinen gezondheid, zorg en welzijn menen we een ruim beeld te kunnen schetsen van de situatie en ervaren noden van de 60+ in Schilde.

De bevestiging bestaat meer concreet uit volgende 5 hoofdstukken:

- Algemene gegevens
- Woning en buurt
- Gezondheid, zorg en hulpverlening
- Mobiliteit, veiligheid en financieel welzijn
- Sociale contacten en vrijetijd

Algemene gegevens

We bevragen met de socio-demografische gegevens het profiel van de inwoners. Op die manier kunnen we deze info ook kruisen met verschillende vragen. De belangrijkste algemene gegevens zijn: leeftijd, geslacht, deelgemeente, burgerlijke staat, huishouden, diploma , financiële kwetsbaarheid, gezondheid en mantelzorg.

Woning en buurt

Dit luik schetst aan de hand van een aantal woningkenmerken en stellingen over de woning een beeld van hoe de woning en het wonen worden ervaren. Om op een kwaliteitsvolle manier zelfstandig thuis te kunnen wonen, is niet enkel de kwaliteit van de woning maar ook de woonomgeving een belangrijke factor. Daarom werden er ook vragen en stellingen opgemaakt die polsten achter de ervaring met de buurt/ woonomgeving.

Gezondheid, zorg en hulpverlening

Ouder worden brengt op een bepaald moment voor velen vaak een aantal kwetsbaarheden met zich mee. Via dit luik willen we zicht krijgen op de fysiek en mentale gezondheid van de deelnemers. Ook hun ervaring met informele/mantelzorg en formele/professionele zorg komt aan bod. Tenslotte wordt geïnformeerd naar kennis en gebruik van een aantal diensten die aanwezig zijn in de gemeente Schilde.

Mobiliteit, veiligheid en financieel welzijn

Mobiliteit en veiligheid zijn thema's die samenhangen met fysieke gezondheid en leeftijd. Een goede mobiliteit is belangrijk voor de autonomie van ouderen. Er wordt gefocust op vervoer en ervaren drempels om te participeren in het verkeer. Wat maakt daarnaast dat mensen zichzelf niet veilig voelen om buiten te komen. Een andere factor waar we in dit luik zicht op willen krijgen is het financieel welzijn van de deelnemers. De pensioenen in België zijn op Europees niveau niet bij de hoogste wat maakt dat ouderen na pensioen mogelijk kwetsbaar zijn op financieel vlak.

Sociale contacten en vrijetijd

In dit luik ligt de focus op de thematiek eenzaamheid. Hoe ervaren de 60+ hun sociale contacten. In welke mate voelen de 60+ in Schilde zich eenzaam en over welk type eenzaamheid gaat het dan? Om goed en gelukkig (G)ouder te worden in je gemeente is ook een fijne invulling van je dagbesteding een graadmeter. Waar houdt de Schildenaar zich graag mee bezig en wat zou men graag vaker doen?

Soorten vragen

De bevraging bestaat grotendeels uit gesloten vragen. In de vragenlijst is daarnaast na elk blok ook ruimte voor open vragen, opmerkingen, Deze open vragen biedt de deelnemer de kans om persoonlijke ervaringen of noden mee te geven. In de verwerking worden de vaak voorkomende noden gebundeld en is er ook plaats voor unieke persoonlijke ervaringen of noden.

De vragenlijst bestaat uit een aantal verplichte maar voor een groot deel ook uit niet verplichte vragen. Zeker voor gevoelige thema's (eenzaamheid, financiële kwetsbaarheid) kan dit ervoor zorgen dat er minder vroegtijdige uitval is. Hierdoor kan het aantal (N) respons per vraag verschillen. Meestal worden naast de relatieve frequentie (%) ook de absolute aantallen (N) meegegeven in het rapport. Er zijn in de vragenlijst ook een aantal doorverwijsvragen aanwezig. Deze vragen zijn enkel bedoeld voor mensen die op een voorgaande vraag een bepaald antwoord gaven.

4. Leesbaarheid

Wanneer we nagaan of er significante verschillen zijn tussen verschillende groepen (bv. leeftijd, geslacht, deelgemeente ...), wordt de uitleg in het rapport vereenvoudigd om de leesbaarheid van de tekst te verhogen. Een verschil tussen twee groepen is statistisch significant wanneer de verschillen in percentages niet louter op toeval gebaseerd zijn.

Het is belangrijk op te merken dat het steeds gaat om verschillen op basis van de verdeling die in deze steekproef waargenomen werd. Omwille van de grootte van de bereikte steekproef (respons) kunnen deze verbanden worden veralgemeend naar de ganse populatie van 60+ inwoners in Schilde. We spreken wel telkens over *samenhang* of *verbanden* en niet over *causaliteit*. Er kunnen geen oorzakelijke conclusies getrokken worden.

Hoofdstuk 1: het profiel van de deelnemers

In dit hoofdstuk schetsen we het profiel van de deelnemers aan de bevraging. We krijgen een zicht op de representatie van de steekproef voor de 60+ in Schilde.

1. Leeftijd, geslacht en deelgemeente

Leeftijd en deelgemeente zijn de variabelen waarbij voor aanvang van de bevraging reeds aandacht was voor een correcte representativiteit in de steekproef. Zo werden er verhoudingsgewijs meer 80+ aangeschreven omdat de ervaring leert dat deze leeftijdsgroep vaker ondervertegenwoordigd is wat respons op vragenlijsten betreft. Ook voor de verhouding naar deelgemeente werd in de steekproef vooraf rekening gehouden met een evenredige vertegenwoordiging van inwoners uit Schilde en 's-Gravenwezel.

Leeftijd

Tabel 1 Verdeling leeftijd in absolute aantal en percentage

Leeftijdscategorie	Absolute aantal	Percentage
60 t.e.m. 69	145	39,4
70 t.e.m. 79	142	38,6
80 en meer	81	22,0
Totaal*	368	100

*19 missings

Er zijn geen grote verschillen tussen de gerealiseerde steekproef en de reële populatie. Elke leeftijdscategorie is evenredig vertegenwoordigd. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is 73 jaar.

Om verdere analyses mogelijk te maken wordt voor de variabele leeftijd gewerkt met 3 leeftijdscategorieën (60+ 70+ 80+).

Geslacht

Tabel 2 Verdeling geslacht in absolute aantal en percentage

Geslacht	Absolute aantal	Percentage
Man	202	53,0
Vrouw	179	47,0
Totaal*	381	100

*6 missings

Naar geslacht bestaat er een verschil tussen de gerealiseerde steekproef en de verdeling in de reële populatie. Het aantal mannen is in verhouding goed vertegenwoordigd.

Er werd niet gewogen voor deze variabele. Indien er verschillen in antwoord was tussen mannen en vrouwen, werd gekeken of deze vanuit literatuur bevestigd konden worden (bv. bij cijfers over eenzaamheid of mantelzorg).

Deelgemeente

Tabel 3 Verdeling deelgemeente in absolute aantal en percentage

Deelgemeente	Absolute aantal	Percentage
Schilde	249	65,4
's-Gravenwezel	132	34,6
Totaal*	381	100

*6 missings

Wat vertegenwoordiging van deelgemeente betreft, merken we een representatieve spreiding op van beide deelgemeenten (1/3 komt uit 's-Gravenwezel, 2/3de uit Schilde). Hier werd zoals reeds vermeld verhoudingsgewijs bij het trekken van de steekproef vooraf rekening mee gehouden.

2. Burgerlijke staat, samenstelling huishouden, diploma en financiële kwetsbaarheid

Met vragen over burgerlijke staat, samenstelling huishouden en hoogst behaalde diploma trachten we een indicatie te bekomen wat betreft mogelijke kwetsbaarheid van de deelnemers.

Burgerlijke staat

Tabel 4 Verdeling naar burgerlijke staat in absolute aantallen en percentages

Burgerlijke staat	Absolute aantal	Percentage
Gehuwd	286	74,1
Weduwe/weduwnaar	38	9,8
Gescheiden	27	7,0
Alleenstaande	17	4,4
Wettelijk samenwonend	14	3,6
Andere	4	1,0
Totaal*	386	100

*1 missing

Naar burgerlijke staat zien we dat de grote meerderheid namelijk 74,1%, gehuwd is, 3,6% is wettelijk samenwonend, 7% is gescheiden, 9,8% verweduwd en zo'n 4,4% is alleenstaande.

Samenstelling huishouden

Tabel 5 Verdeling met wie woon je samen in absolute aantallen en percentage

Woont samen met ...	Absolute aantal*	Percentage
Partner	309	79,8
Niemand	68	17,6
(plus)kind(eren)	24	6,2
Broer(s) en/of zus(sen)	3	0,8
Kleinkind(eren)	2	0,5
(schoon)ouder(s)	1	0,3
Vriend of kennis	1	0,3
Iemand anders	1	0,3

*meerdere antwoorden mogelijk

Naar samenstelling huishouden merken we dat bijna 8 op 10 van de 60+ samenwoont met zijn of haar partner. Een kleine 1 op 5 (17,6%) woont alleen. En 6,2% woont met kinderen. Dit kan gaan om nog steeds inwonende kinderen of kinderen die onder 1 dak wonen met hun (hulpbehoevende) ouder. Het intergenerationeel samenwonen met kleinkinderen is minder aanwezig (0,5%).

Diploma

Tabel 6 Verdeling naar hoogst behaalde diploma in absolute aantallen en percentage

Hoogst behaalde diploma	Absolute aantal	Percentage
Geen diploma	8	2,1
Lager onderwijs	10	2,6
Lager secundair	59	15,3
Hoger secundair	100	25,9
Hogeschool	123	31,9
Universiteit	86	22,3
Totaal*	386	100

*1 missing

2,1% van de bevroegden beschikt niet over een diploma. 2,6% behaalde een diploma lager onderwijs. 15,3% heeft een diploma lager secundair onderwijs en 25,9% beschikt over een diploma hoger secundair onderwijs. 31,9% heeft een diploma van hogeschool. Over een universitair diploma beschikt zo'n 22,3%.

Financiële kwetsbaarheid

Tabel 7 Verdeling naar financiële kwetsbaarheid in absolute aantallen en percentage

Financieel kwetsbaar	Absolute aantal	Percentage
Nee	315	81,8
Ja	70	18,2
Totaal	385	100

*2 missings

In de bevraging werden drie vragen gesteld over de financiële situatie van de huishoudens. Het gaat zowel om een eerder subjectief aanvoelen (rondkomen) tot meer objectieve feiten (geen €500 opzij hebben staan voor onvoorziene uitgaven en rekening niet kunnen betalen in het afgelopen jaar).

Wanneer we de deelnemers nemen die op minstens 1 van de 3 vragen blijf geven van financiële kwetsbaarheid komen we tot het resultaat dat een kleine 1 op 5 (18,2%) van de 60+ Schildenaren financiële kwetsbaarheid ervaart.

Het gaat hier niet om een gevalideerd meetinstrument, wel werden de richtvragen om te polsen naar financiële kwetsbaarheid aangereikt door het Expertisecentrum budget en financieel welzijn Thomas More.

3. Fysieke- en mentale gezondheid en mantelzorg

Heel wat mensen in Vlaanderen verlenen mantelzorg aan hun naasten met zorgnoden. Omdat het lokale beleid inzet op mantelzorgondersteuning wordt extra aandacht besteed aan de ervaring en noden van mantelzorgers. Daarnaast kan de fysieke- en/of mentale gezondheid van de deelnemers extra inzichten bieden op het vlak van mogelijke verbanden met een aantal topics (veiligheid, mobiliteit, eenzaamheid,...).

Fysieke gezondheid

Tabel 8 Verdeling fysieke gezondheid naar absolute aantallen en percentage

Fysieke gezondheid	Absolute aantal	Percentage
Zeer goed	65	17,2
Goed	198	52,2
Redelijk	98	25,9
Slecht	13	3,4
Zeer slecht	5	1,3
Totaal*	379	100

*8 missings

Wanneer we kijken naar de fysieke gezondheid geeft 7 op 10 van de deelnemers mee dat ze over een goede (52,2%) tot zeer goede gezondheid (17,2%) beschikken. Daartegenover is ruim 1 op 4 van mening dat hij of zij in redelijke fysieke gezondheid verkeerd (25,9%). Ongeveer 5% geeft mee een slechte tot zeer slechte gezondheid te hebben.

Tabel 9 Verdeling chronische aandoening naar absolute aantallen en percentage

Chronische aandoening	Absolute aantal	Percentage
Ja	118	30,9
Nee	264	69,1
Totaal*	382	100

*5 missings

Een kleine 1 op 3 (30,9%) van de 60+ heeft een chronische aandoening.

Mentale gezondheid

Tabel 10 Verdeling mentale gezondheid naar absolute aantallen en percentage

Mentale gezondheid	Absolute aantal	Percentage
Zeer goed	138	35,8
Goed	186	48,3
Redelijk	56	14,5
Slecht	4	1,0
Zeer slecht	1	0,3
Totaal*	385	100

*2 missings

Ruim 8 op 10 van de 60+ beschikt over een goede (48,3%) tot zeer goede (35,8%) mentale gezondheid. Daartegenover staat dat ongeveer 1 op 6 een redelijk (14,5%) tot slecht/zeer slecht (1,3%) mentale gezondheid heeft.

Mantelzorg

Tabel 11 Verdeling mantelzorg naar absolute aantallen en percentage

Mantelzorger	Absolute aantal	Percentage
Ja	128	33,7
Nee	252	66,3
Totaal*	380	100

*7 missings

1 op 3 van de 60+ verleent mantelzorg (33,7%).

4. Wat te onthouden: profiel deelnemer

Wanneer we kijken naar de profielschets van de deelnemers kunnen we stellen dat er een aantal kenmerken zijn die interessant zijn om mee te nemen in verdere analyses.

De gerealiseerde verdeling leeftijd en deelgemeente komt overeen met de reële verdeling in de populatie. Mannen zijn iets oververtegenwoordigd maar er werd geen weging gemaakt (= antwoorden van mannen verhoudingsgewijs iets minder laten doorwegen). 387 deelnemers vulden de bevraging in tot het einde. Hiermee werd het aantal van 370 bereikt en kunnen we stellen dat de resultaten uit de bevraging kunnen worden veralgemeend naar de populatie 60+ in Schilde.

Wat burgerlijke staat betreft, is het merendeel gehuwd (74,1%). De meesten wonen samen met de partner (8/10). Wat het aantal alleenwonenden betreft (17,6%) is de tendens dat dit aantal naar de toekomst toe, gezien o.a. de vergrijzing sterk zal stijgen. Dit door de stijgende levensverwachting (en bijkomend meer alleenstaanden door verweduwing) maar ook het stijgende aantal echtgescheiden 60+. Het intergenerationele samenwonen met kleinkinderen is met 0,5% eerder beperkt aanwezig in Schilde.

Wat diploma betreft komt uit cijfers van het behoefteonderzoek '(G)ouder worden in Schilde' naar voor dat de respondent die deelnam aan de bevraging vrij hoog is opgeleid. Meer dan 50% heeft een diploma hoger onderwijs of universiteit. Schilde heeft in vergelijking met andere Vlaamse steden en gemeenten een meer dan gemiddeld % hoger opgeleiden. Voor het Vlaamse Gewest ligt het percentage hoger opgeleiden bij de 25+ in 2022 op 46,7%³. Dit percentage daalt met de leeftijd. Binnen de steekproef geeft de helft van de 60+ aan over een hoger diploma te beschikken. Hieruit kunnen we afleiden dat de hoger opgeleiden oververtegenwoordigd zijn in de bevraging. Dit dienen we in het achterhoofd te houden.

³ [Databel - Census Onderwijs | Statbel \(fgov.be\)](https://databel.fgov.be/)

Volgens de variabele financiële kwetsbaarheid is een kleine 1 op 5 (18,2%) van de 60+ financieel kwetsbaar (minsten op 1 vraag van de 3 financieel kwetsbaar getoond). Meer over financiële welzijn in hoofdstuk 4 'mobiliteit, veiligheid en financieel welzijn'.

Tenslotte wierpen we reeds een blik op de achtergrondvariabelen omtrent zorg en gezondheid. Het merendeel van de 60+ voelt zich zowel fysiek (7 op 10) als mentaal (8 op 10) gezond. 1/3de van de 60+ heeft een chronische ziekte. Daarnaast neemt 1/3de van de 60+ mantelzorg op. Meer over de mantelzorgers in het hoofdstuk 3 'zorg, gezondheid en hulpverlening'

5. Concrete aanbevelingen: profiel deelnemer

Aanbeveling: Profiel van de deelnemers en kwetsbaarheden

Voor het beleid geldt dat men in de keuzes voor beleidsdoelstellingen en acties blijvend een aantal doelgroepen met specifieke zorgnoden (zie verder in dit rapport) voor ogen kan houden.

- Mantelzorgbeleid (1/3de van de 60+)
- Gezondheidsbeleid (60+ 30% fysiek kwetsbaar, 20% mentaal kwetsbaar, 1/3de chronische aandoening)
- Armoedebeleid (60+ 18% financieel kwetsbaar)

Betrokkenheid van de doelgroepen aangaande beleid om te komen tot gedragen doelstellingen en acties is een meerwaarde.

Samenwerking over sectoren: welzijn, wonen en zorg om zo te komen tot een gemeenschappelijke visie en duurzame acties op langere termijn.

Hoofdstuk 2: Woning en buurt

In dit hoofdstuk zoomen we dieper in op de woning en de buurt waar de Schildenaar woont. Beiden zijn belangrijke topics bij het verwezenlijken van veilig en kwaliteitsvol zelfstandig thuis wonen. Ageing in place⁴ (Vlaams Ouderenbeleidsplan 2020-2025) moedigt het ondersteunen van mensen in hun eigen vertrouwde woning/omgeving aan. Daarnaast is zelfstandig thuis wonen ook datgene wat de meeste mensen zelf verkiezen. Zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen is dus zowel een beleidskeuze als de persoonlijke voorkeur van de meeste mensen.

1. Woning

Een Vlaming heeft een baksteen in de maag. Kan deze baksteen op een bepaald moment in het leven ook op de maag gaan liggen? We denken hierbij bijvoorbeeld aan onaangepaste woning (energiezuinigheid) of een te grote woning (onderhoud). En wat indien zelfstandig thuis wonen in de huidige situatie geen optie of niet meer veilig is? Een algemeen beeld van de woningervaring en -wensen wordt in dit luik meegegeven.

Woningtype

Tabel 12 Woningtype verdeling naar absolute aantallen en percentages

Type woning	Absolute aantal	Percentage
Alleenstaande woning	243	63,4
Halfopen bebouwing	76	19,8
Appartement of studio	50	13,1
Rijhuis	10	2,6
Serviceflat/assistentiewoning	2	0,5
Andere	2	0,5
Totaal*	383	100

*4 missings

Het merendeel van de 60+ in Schilde woont in een alleenstaande woning (ruim 6 op 10). 2 op 10 woont in een halfopen bebouwing. Ruim 2 op 10 woont in een appartement (13,1%). 2.6% woont in een rijhuis. Een serviceflat of assistentiewoning is voor 0.5% van de 60+ de woonvorm.

⁴ <https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2022-07/VR%202022%202503%20MED.0101-2BIS%20Vlaams%20ouderenbeleidsplan%202022-2025%20-%20bijlage.pdf>

Eigenaarschap woning

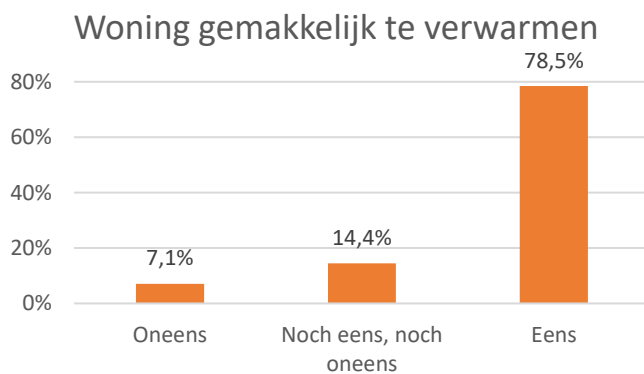
Tabel 13 Eigenaarschap woning verdeling naar absolute aantallen en percentages

Type eigenaar	Absolute aantal	Percentage
(mede)eigenaar vruchtgebruiker	of 342	89,1
Huurder op privémarkt	30	7,8
Inwonend	6	1,6
Andere	5	1,3
Huurder sociale woning	1	0,3
Totaal*	384	100

*3 missings

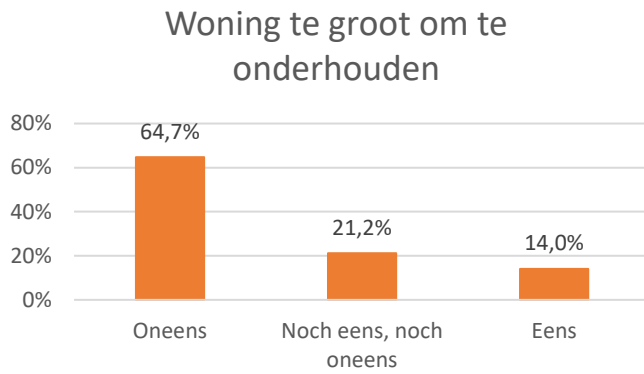
Zoals reeds werd aangehaald, heeft de Vlaming een baksteen in de maag. Ook in Schilde blijkt dat het geval te zijn. 9 op 10 van de Schildenaren zijn eigenaar van hun woning. Een kleine 1 op 10 (8%) is huurder. Er werd 1 iemand vanuit de sociale huurvestiging bereikt. Daarnaast is 1,6% inwonend.

Stellingen woning

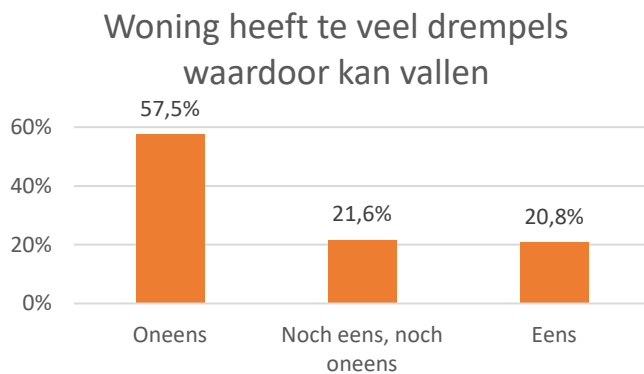
Figuur 1 Stelling woning verwarmen verdeling in percentages (N = 381)

Het merendeel van de Schildenaren geeft aan de woning makkelijk te kunnen verwarmen (78,5%). 7,1% geeft mee dat de woning niet makkelijk te verwarmen is. Ruim 1 op 7 staat neutraal ten opzichte van deze stelling.

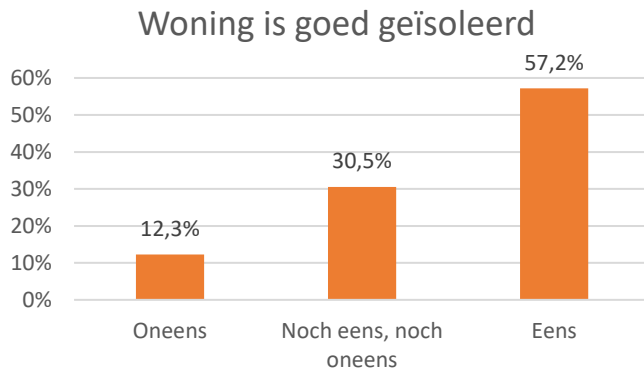
Figuur 2 Stelling woning te groot verdeling in percentages (N = 363)

14% of ongeveer 1 op 7 van de 60+ geven mee dat de woning te groot is om te onderhouden. 1 op 5 of 21,2% heeft hierover een neutrale houding. Tenslotte geven ruim 6 op 10 (64,7%) van de 60+ aan de woning niet te groot te vinden voor onderhoud.

Figuur 3 stelling woning drempels verdeling naar percentages (N = 367)

Ruim 1 op 5 van de 60+ is het eens met de stelling dat de woning te veel drempels heeft waardoor men makkelijk kan vallen. Een andere 1 op 5 staat neutraal ten aanzien van deze stelling. 3 op 5 (57,5%) stelt dat de woning niet te veel drempels heeft.

Figuur 4 stelling woning goed geïsoleerd verdeling naar percentages (N = 367)

6 op 10 deelnemers zegt dat de woning goed is geïsoleerd. 12,3% of ongeveer 1 op 8 60+ is van mening dat de woning niet goed is geïsoleerd. Ongeveer 1 op 3 (30,5%) neemt een neutrale positie in wat betreft de isolatie van hun woning.

Verhuisintentie

Tabel 14 Verhuisintentie verdeling naar absolute aantallen en percentages

Verhuisintentie (binnen de 3j.)	Absolute aantal	Percentage
Zeker	16	4,1
Misschien	53	13,7
Zeker niet	233	60,4
Weet ik niet	84	21,8
Totaal*	386	100

*1 missing

Wat betreft de verhuisintentie van de 60+ Schildenaar zegt 4,1% dat men zeker zal verhuizen binnen de 3 jaar. 13,7% of ongeveer 1 op 7. Over deze stelling is ruim 1 op 5 (21,8%) onzeker waarnaast ruim 6 op 10 60+ zeker niet van plan is te verhuizen binnen de 3 jaar.

Wat indien zelfstandig wonen in huidige situatie niet meer mogelijk is

Tabel 1513 Alternatief voor zelfstandig wonen verdeling naar absolute aantallen en percentages

Scenario	Absolute aantal*	Percentage
Investeert in aanpassingen aan eigen woning	183	47,3
Verhuist naar serviceflat	169	43,7
Verhuist naar kleinere woning of appartement	165	42,6
Verhuist naar woonzorgcentrum	76	19,6
Gaat cohousen	25	6,5
Verhuist naar kangoeroewoning	17	4,4
Gaat in mobiele woonunit wonen	15	3,9
Andere aanpassingen aan de woning	13	3,4
Gaat bij kind(eren) wonen	9	2,3

*Meerdere antwoorden mogelijk

Indien zelfstandig wonen in de huidige situatie niet langer mogelijk is, zou het merendeel van de deelnemers hun eigen woning aanpassen (47,5%), verhuizen naar een serviceflat (43,7%) of verhuizen naar een kleinere woning of appartement (42,6%).

Deze drie opties hebben ruime voorsprong op verhuizen naar het woonzorgcentrum. Wat met 19,6% een vierde plaats geniet.

De alternatieve woonvormen als co-housen (6,5%), kangoeroewoning (4,4%) en een mobiele woonunit (3,9%) hebben mogelijks wel potentieel maar zijn overduidelijk voor velen een minder evidente optie. Andere aanpassingen aan de woning (om er bv. een kangoeroewoning, studio, ... extra bij te maken) is goed voor 3,4%. Inwonen bij kinderen 2,3% wordt als laatste optie meegegeven.

Belangrijke elementen keuze nieuwe woning/ buurt

Tabel 16 Keuze nieuwe woning of buurt verdeling naar percentages

	Niet belangrijk (%)	Minder belangrijk (%)	Belangrijk (%)
Aanwezigheid winkels	0,5	11,9	83,7
Groene omgeving	0,8	18,8	80,4
Aanwezigheid zorg	1,0	18,3	76,2
Aanwezigheid diensten	4,1	31,1	64,9
Goede band met buur	3,8	31,3	64,9
Prijs	5,7	29,8	64,5
Nabijheid centrum	5,9	28,9	58,9
Nabijheid openbaar vervoer	9,6	26,9	56,8
Dezelfde buurt	14,7	45,0	35,1
Nabijheid ontmoetingsplaatsen	13,4	43,4	34,9
Andere factoren	10,6	13,4	4,4

Indien nagedacht wordt over een eventuele verhuis komen volgende elementen duidelijk naar voor in een top 3 wat betreft belangrijkste elementen:

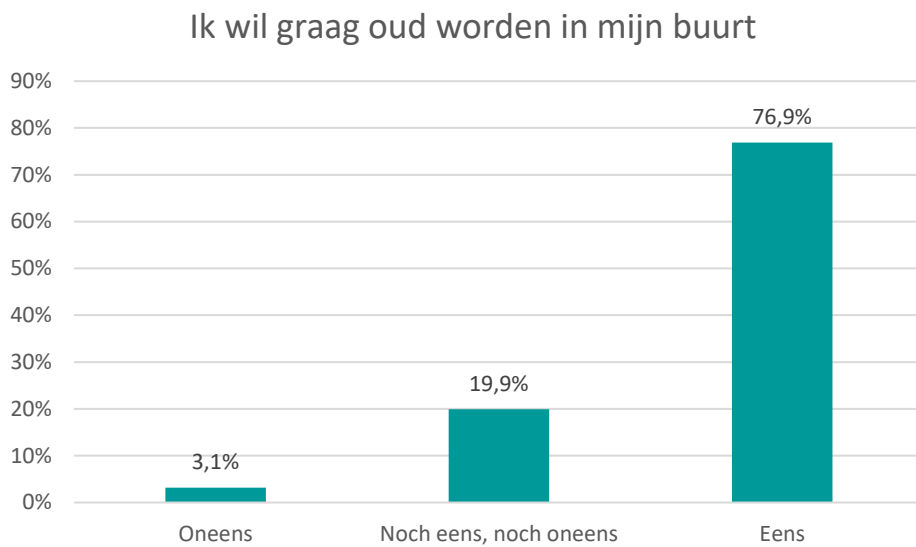
- De aanwezigheid van winkels
- Een groene omgeving
- De aanwezigheid van zorg

Daarnaast zijn de aanwezigheid van diensten, fijne burens en de prijs ook voor ruim 6 op 10 van de 60+ belangrijk. Dat men hiervoor in dezelfde buurt wenst te wonen is voor 35,1% belangrijk.

2. Buurt

Zoals reeds werd aangegeven, kan ook de woonomgeving van belang zijn bij het zelfstandig thuis wonen. Wat is de ervaring met de burens en de buurt waarin ze wonen? Zijn de nodige elementen aanwezig opdat het (G)ouder worden in de buurt op een kwaliteitsvolle manier kan gebeuren?

Ouder worden in mijn buurt

Figuur 5 Stelling ouder worden in mijn buurt verdeling naar percentages (N = 381)

Bijna 8/10 60+ is het eens met de stelling dat men graag ouder wil worden in zijn of haar buurt. 1 op 5 neemt een neutrale positie in en 3,1% is het oneens met deze stelling.

Buur op 100 meter afstand

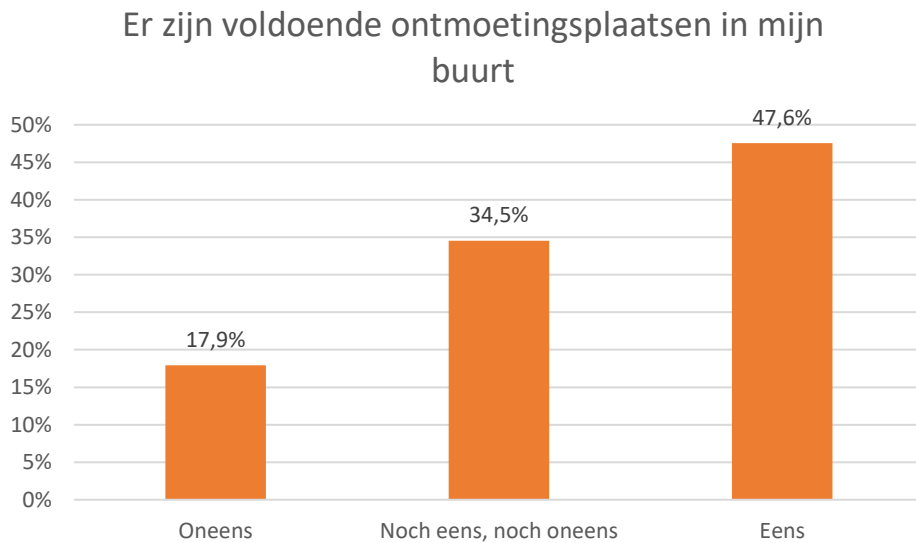
Tabel 1714 Buur op 100 meter verdeling naar absolute aantallen en percentages

Buur op 100m afstand	Absolute aantal	Percentage
Ja	368	97,6
Nee	9	2,4
Totaal*	377	100

*10 missings

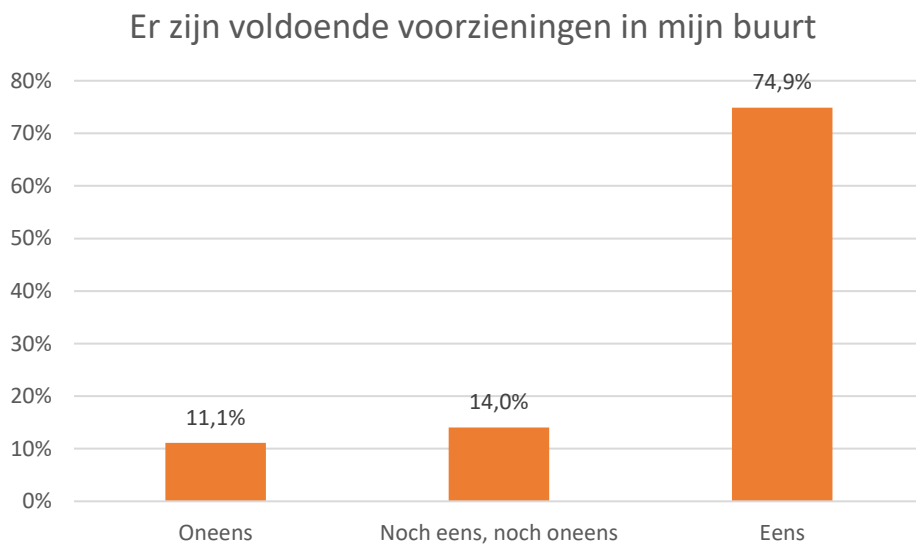
Bijna al de Schildenaren hebben een buur op 100 meter afstand, slechts 2,4% geeft aan geen buur in de directe omgeving te hebben. De nabijheid van burens is een indicator voor de aanwezigheid van hulp of steun in de nabijheid wanneer deze nodig zou zijn.

Stellingen over de buurt

Figuur 6 Stelling ontmoetingsplaats buurt verdeling naar percentages (N = 368)

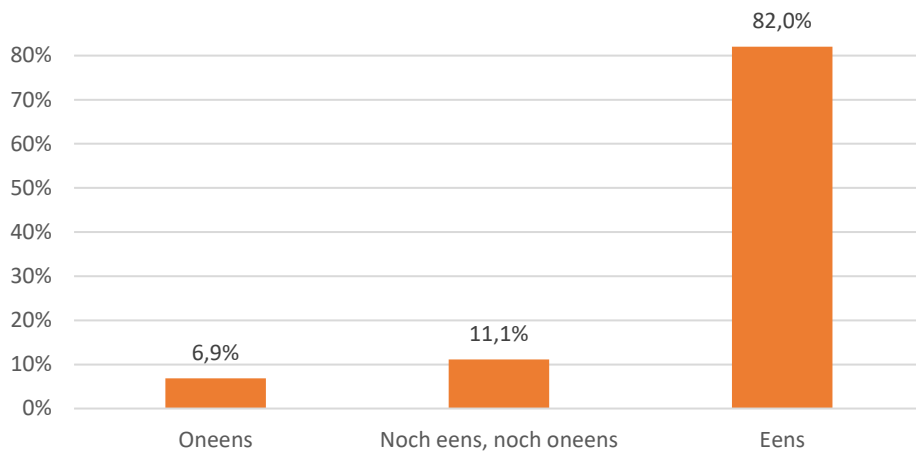
Ongeveer de helft van de 60+ (47,6%) geeft mee het eens te zijn met de stelling dat er voldoende ontmoetingsplaatsen zijn in de buurt. Een kleine 1 op 5 (17,9%) is het hiermee niet eens en mist ontmoetingsplaatsen. Ruim 1 op 3 neemt een neutrale positie in.

Figuur 7 Stelling voorzieningen buurt verdeling naar percentages (N = 378)

3/4de van de 60+ Schildenaren vindt dat er voldoende voorzieningen zijn in de buurt. Ruim 1 op 10 is het hier niet mee eens. 14% of ongeveer 1 op 7 neemt een neutrale positie in.

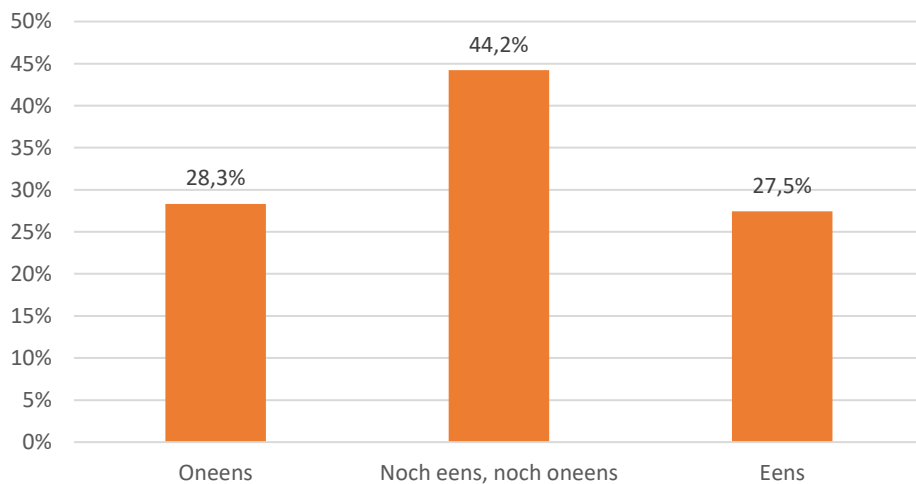
Er zijn voldoende hondenloopweides in mijn buurt

Figuur 8 Stelling hondenloopweides buurt verdeling naar percentages (N = 378)

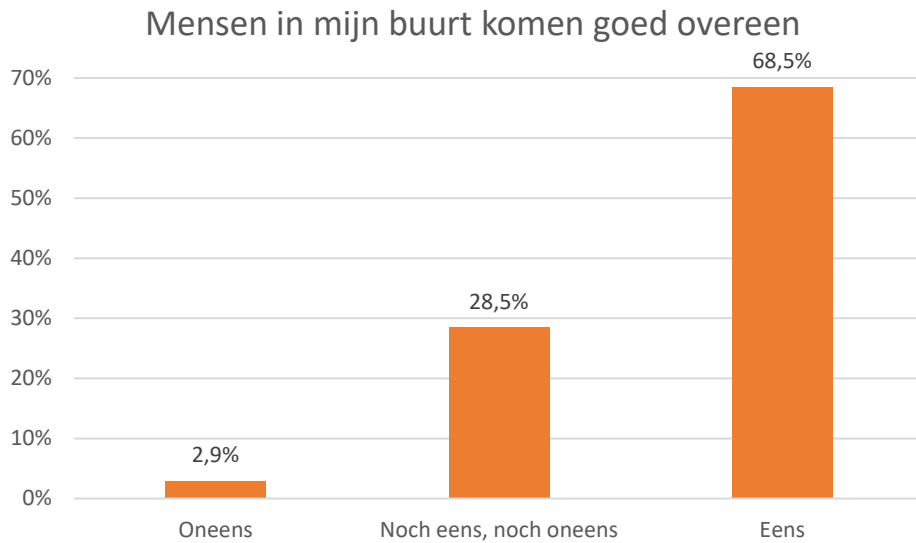
Ruim 8 op 10 (82%) is het eens met de stelling dat er voldoende hondenloopweides zijn in de buurt. Ruim 1 op 10 staat hier neutraal tegenover en 6,9% van de 60+ in Schilde mist een hondenloopweide in de buurt.

Ik voel me veilig in mijn buurt

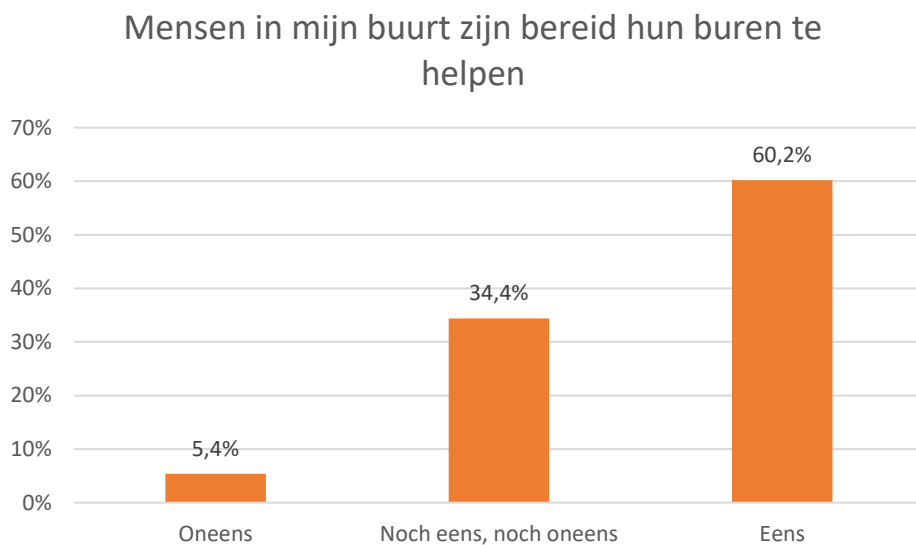
Figuur 9 Stelling veiligheid in de buurt verdeling naar percentages (N =364)

27,5% voelt zich veilig in de buurt. Bijna de helft van de 60+ neemt een neutrale positie in terwijl ruim 1 op 4 (28,3%) zich niet veilig voelt in de buurt.

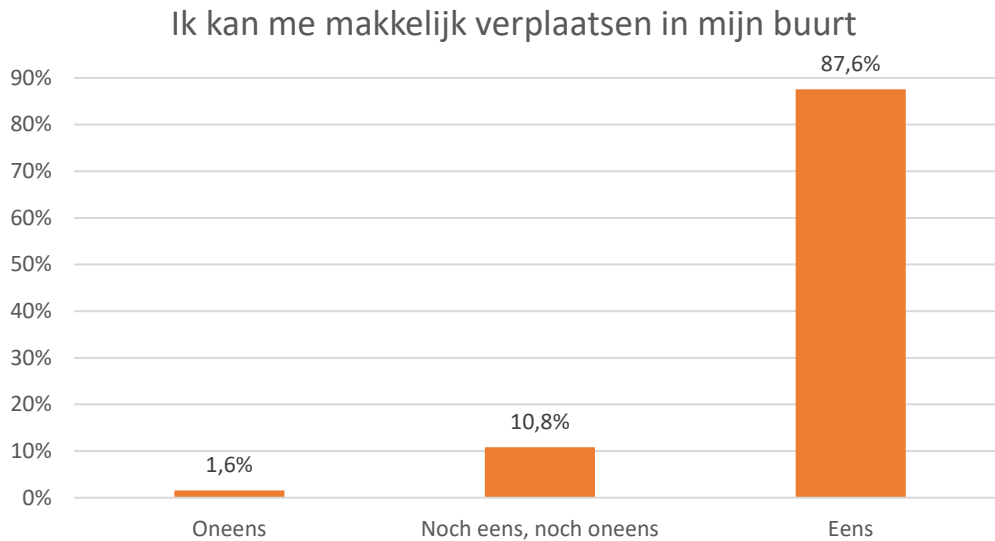
Figuur 10 Stelling goed overeen komen buurt verdeling naar percentages (N = 372)

Bijna 6 op 10 (58,5%) van de 60+ Schildenaren meent dat mensen goed overeen komen in hun buurt. Ruim 1 op 4 (28,5%) neemt een neutrale positie in. Waar bijna 3% stelt dat mensen niet goed overeen komen in hun buurt.

Figuur 11 Stelling burens helpen elkaar verdeling naar percentages (N = 372)

Mensen in mijn buurt zijn bereid hun burens te helpen, is een stelling waar ruim 6 op 10 van de 60+ het mee eens zijn. Hiertegenover staan 5,4% die vinden dat mensen in de buurt niet bereid zijn hun burens te helpen. Ruim 1 op 3 60+ staan neutraal tegenover deze stelling.

Figuur 12 Stelling makkelijk verplaatsen in buurt verdeling naar percentages (N = 378)

Bijna 9 op 10 60+ geven aan zich makkelijk te kunnen verplaatsen in de buurt. Ruim 1 op 10 staat neutraal tegenover de stelling en 1,6% gaat niet akkoord.

3. Significante verbanden: woning en buurt

Wat **ervaring met de woning** betreft, komen volgende significante verbanden naar voor.

Mensen met een slechtere fysieke gezondheid geven vaker aan dat de woning te groot is om te onderhouden. Ook de oudere leeftijdsgroep is het hier significant vaker mee eens.

In verband met kennis van de premies geven eigenaars vaker aan deze te kennen. Huurders hebben hier minder kennis over. Alsook geven huurders significant vaker aan dat ze niet over financiële middelen beschikken om aanpassingen aan hun woning te doen.

Het zijn ook deze huurders die onzekerder zijn over het al dan niet verhuizen. Eigenaars geven significant vaker aan 'zeker niet' te zullen verhuizen binnen de 3 jaar. Ook de jongere leeftijdsgroep geeft vaker aan 'zeker niet' te zullen verhuizen. De oudste leeftijdsgroep geeft significant vaker 'weet ik niet aan'.

Wat **ervaring met de buurt** betreft, komen volgende significante verbanden naar voor.

De goede band met buren wordt vaker door mantelzorgers aangegeven als zijnde een belangrijk element in de buurt.

Met de stelling dat buren bereid zijn om elkaar te helpen is de oudste leeftijdsgroep vaker akkoord dan de jongere 'ouderen'.

Tenslotte geven de oudste ouderen en mensen wonende in 's-Gravenwezel significant vaker aan het niet eens te zijn met het feit dat er voldoende voorzieningen aanwezig zijn in de buurt.

4. Open vraag: woning en buurt

In dit luik werd ter afsluiting de open vraag gesteld of de deelnemers nog iets kwijt wilden over hun woning of de buurt waarin ze wonen.

Heel wat deelnemers delen graag hun ervaring (N = 157). Hieronder een opsomming van relevante thema's specifiek aangaande 'woning' en 'buurt'.

Woning:

- Bezorgd over toekomst: financieel en de mogelijkheid om zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen
- Onaangepastheid woning/ tuin (te groot, slecht geïsoleerd, asbest,...)
- Alternatieve woonvormen: intergenerationeel wonen, kangoeroe wonen
- Veel verkavelingen, nieuwe bouwprojecten, verdwijnen van rust en groen (perceptie)
- Riolering niet overal aanwezig
- Divers woningaanbod in beide deelgemeenten nodig (ook sociale huisvesting)

Buurt

- Weinig sportinfrastructuur
- Meer aandacht voor groen in de buurt
- Weinig aandacht voor burens/ ieder voor zich maatschappij (zie ook stellingen en hoofdstuk sociale contacten/ eenzaamheid)
- Sluipverkeer en snelheid (zie ook hoofdstuk veiligheid)

Ervaringen woning en buurt

"Ik wil hier stervenmaar nu nog niet. Het is helemaal niet dringend. Wij zitten hier heel goed en hebben geen enkel probleem."

"Het probleem is de onzekerheid om hoe lang je thuis kan blijven en of de gemeente hulpposten kan inschakelen voor bepaalde klusjes in huis of tuin en vervoer in de toekomst."

"Het zou wat rust geven als we weten wat eventueel mogelijkheden zijn zoals ook nog een serviceflat in de buurt die aan te raden is . Heel veel dank voor dit initiatief van jullie om aan oudere mensen te denken."

"Sowieso willen we op termijn naar een appartement verhuizen, wel in dezelfde gemeente, Dichter bij winkels en openbaar vervoer, toch in groene omgeving. Onze huidige woning voldoet niet aan die vereisten en is te groot, teveel onderhoud, ook (te) grote tuin."

"Meer sociale woningen, al veel jaren ingeschreven voor een sociale woning. Nooit iets gehoord! Er zijn er gewoon te weinig."

"Wij verlaten binnenkort de gemeente wegens te dure appartementen. De gemeente vergrijst snel en enkel financieel sterke schouders kunnen blijven wonen in hun woning of naar een (nieuwbouw) appartement verhuizen."

“Kangoeroe wonen of samen wonen met 3 generaties onder één dak moet aangemoedigd en ondersteund worden. Het moet weloverwogen zijn, dan heeft het voor ons en de hele samenleving voordelen. Ik doe het al bijna 10 jaar!”

“Momenteel is het hier heel goed wonen, maar als je minder mobiel wordt is het centrum en al de winkels en voorzieningen wel wat ver.”

“Er is momenteel geen enkele vorm van betaalbaar wonen, niet voor jongeren, alleenstaanden of ouderen in 's-Gravenwezel. Als ik in deze enquête aanduid dat ik dicht bij mijn buurt wil blijven en ouder worden, dan bedoel ik wel degelijk in 's-Gravenwezel, en daar is niets voorzien.”

“Onze straat heeft een WhatsApp, wat zeer aangenaam en een veiliger gevoel geeft in de buurt.”

-“Ik vind het systeem HOPLR zeer geslaagd, we krijgen snel een bericht van burens over gevaarlijke situaties zoals inbrekers en dergelijke.”

“Er zou een netwerk mogen zijn voor als er problemen zijn om samen oplossing te zoeken bv. telefoonnummer dat altijd beschikbaar is.”

5. Wat te onthouden: woning en buurt

Huidige woonsituatie

Het overgrote meerderheid van de 60+ woont in een alleenstaande woning (6/10) en is eigenaar van deze woning (9/10).

Stellingen woning

Wat betreft hun woning is er een groep van 60+ die kwetsbaar zijn wanneer je kijkt naar kwaliteitsvol ouder worden in je eigen woning. Zo geeft 7% aan dat de woning moeilijk te verwarmen is, 14% is het eens met de stelling dat de woning te groot is voor onderhoud, 20% stelt dat er teveel drempels in huis zijn die het vallen kunnen vergemakkelijken en volgens 12,3% is de woning slecht geïsoleerd.

Het zijn voornamelijk de oudste inwoners en inwoners met een slechte fysieke gezondheid die significant vaker aangeven dat de woning niet volledig voldoet om (G)ouder te worden in de eigen woning. Beiden hangen uiteraard samen aangezien het vaker de oudste leeftijdsgroep is die te maken krijgt met gezondheid- en mobiliteitsproblemen.

Huurders zijn minder vaak op de hoogte over premies alsook geven zij aan minder financieel krachtig te zijn om aanpassingen te doen. Bovendien is het zo dat huurders niet altijd het mandaat hebben om aanpassingen te doen aan de huurwoning.

Verhuisintentie en graag ouder worden in de buurt

Wanneer we kijken naar de verhuisintentie (binnen dit en 3 jaar) merken we dat 4% aangeeft zeker te zullen verhuizen. Heel wat mensen geven mee dat ze het niet weten.

Het zijn de 80+ en de huurders die significant vaker aangeven misschien te zullen verhuizen en alvast minder vaak stellig meegeven dat ze ‘zeker niet’ te zullen verhuizen.

Ouder worden in je eigen woning is zoals reeds werd meegegeven iets dat zowel het beleid als een persoonlijke keuze is. Maar ook ouder worden in de buurt is iets waar 8/10 van de 60+ Schildenaren mee akkoord gaat. Slechts 3% meent dat ouder worden in de buurt niet belangrijk is voor hen.

Stellingen woning en buurt

Wanneer we kijken naar verschillende punten die polsen naar de ervaring die de deelnemers hebben met de woning of de buurt komt volgende elementen naar voor.

De oudste inwoners en inwoners uit 's-Gravenwezel geven vaker aan dat er niet voldoende voorzieningen zijn in de buurt. Mantelzorgers hechten vaker belang aan een goede band met de buren en met de ouderdom stijgt het idee dat buren bereid zijn om elkaar te helpen. 4/10 is niet volledig akkoord met het feit dat buren elkaar helpen. Buren in je nabijheid hebben (zoals bijna bij al de Schildenaren het geval is) kan belangrijk zijn wanneer zorg- of hulpvragen de kop opsteken (Heylen & Lommelen, 2016).

De helft van de Schildenaren is akkoord met de stelling dat er voldoende ontmoetingsplaatsen zijn in de buurt, de andere helft vindt dit dus niet. Daarnaast is 3/10 er niet helemaal van overtuigd dat buren het goed met elkaar kunnen vinden. 9 op 10 geeft aan zich goed te kunnen verplaatsen in de buurt.

Ondanks het feit dat 8/10 aangeeft ouder te willen worden in de buurt, komt naar voor dat wonen in 'dezelfde buurt' slechts achteraan hinkt als belangrijk element om rekening mee te houden indien men (hypothetisch) zou moeten verhuizen. Elementen als aanwezigheid winkels, groene omgeving en aanwezigheid zorg en diensten komen wel als belangrijkste 3 items naar voor.

28,3% voelt zich niet veilig in de buurt. Dit item komt in hoofdstuk 4 over Mobiliteit, veiligheid en financiële kwetsbaarheid uitgebreider aan bod.

Open vraag '(G)ouder worden in Schilde: woning en buurt'

De thema's die in de open vraag voornamelijk naar voor komen zijn:

Woning:

- Bezorgd over toekomst: financieel en mogelijkheid om zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen
- Onaangepastheid woning/ tuin (te groot, slecht geïsoleerd, asbest,...)
- Alternatieve woonvormen: intergenerationeel wonen, kangoeroewonen
- Veel verkavelingen, nieuwe bouwprojecten, verdwijnen van rust en groen (perceptie)
- Riolerings niet overal aanwezig
- Divers woningaanbod in beide deelgemeenten nodig (ook sociale huisvesting)

Buurt

- Weinig sportinfrastructuur (zie ook vrijetijd)
- Meer aandacht voor groen in de buurt
- Weinig aandacht voor burens/ ieder voor zich maatschappij (zie ook eenzaamheid)
- Sluipverkeer en snelheid (zie ook veiligheid)

6. Concrete aanbevelingen: woning en buurt

Aanbeveling: (G)ouder worden in je woning en buurt

Woning

- **Woningen zijn niet altijd aangepast aan de huidige noden van de bewoner. Om zelfstandig thuis wonen te ondersteunen kan men inzetten op:**
 - Informeer en sensibiliseer 60-plussers over de (financiële) mogelijkheden van woningaanpassingen in functie van een goede oude dag (aanpassingen: inloopdouche, brede deuren, kleine aanpassingen, valpreventie, ...)
 - Informeer en sensibiliseer 60-plussers, en breder heel de populatie, preventief over het belang van levensloopbestendig bouwen en verbouwen. Zie o.a. www.meegroeiwonen.info waar de Ontwerpgids levenslang wonen terug te vinden is.
 - Heel wat inwoners geven aan niet op de hoogte te zijn van premies en tegemoetkomingen aangaande kwaliteitsverbetering van de woning. Informeer eigenaars over de mogelijkheden om hun woning energiezuiniger te maken en goed te isoleren <https://www.huur-en-isolatiepremie.be/>
 - Maak 60+ attent op het tijdig nadenken over verhuismogelijkheden en aanbod van alternatieve woonvormen (moving in time to age well in place). Dit vraagt een beleid dat inzet op aangepaste, betaalbare woonvormen (zie volgende punt)

- **Nood aan diversiteit woonvormen**
 - De Lokale overheid kan extra kennis en wetgeving omtrent deze alternatieve woonvormen in kaart brengen en in de nabije toekomst rekening houden met de mogelijkheden van deze alternatieven (bv. kangoeroewoning, mobiele woonunit, intergenerationeel samenwonen zijn minder gekend en aanwezig).
 - Een woonnoden onderzoek kan extra inzichten bieden (bv. stijgend aantal alleenstaanden, stijgend aantal ouderen met zorgnoden)
 - Aandacht voor sociale woningen

Buurt

- **Goed voelen in de buurt: de meerderheid voelt zich goed in de buurt en wenst er ook ouder te worden, echter ook een aandeel dat minder vertrouwen heeft in zijn burens/buurt**
 - De lokale overheid kan verder inzetten op initiatieven die het onderlinge 'overeenkomen, vertrouwen en elkaar helpen' tussen burens kan aanmoedigen. (zie woonzorgdecreet 2019, en zorgzame buurten) zie bv. Hoplr-systeem, ontmoetingsplekken
 - Voorzieningen/ diensten en vrijetijdsaanbod in de buurt worden gemist: aanbod in de buurt in kaart brengen of bestaande aanbod toegankelijker maken
 - bv. inzetten op mobiliteit (MMC, rolstoeltoegankelijkheid, veilige fiets- en voetpaden, parkeerplaatsen (ook voor mindervaliden), ...)
 - bv. mobiele ambtenaar die bepaald moment in de week in elke deelgemeente fysiek aanwezig is (bv. elke donderdagvoormiddag en om de week dinsdagavond in de bib)

- Het Vlaamse beleid zet sterk in op zorgzame buurten
 - [Wat is een zorgzame buurt? | Zorgen voor Morgen](#)
 - inrichten en verdere bekendmaking van lokaal dienstencentrum (de 4 wiken) dat een centrale rol heeft bij het uitwerken van zorgzame buurten (zie woonzorgdecreet 2019)

- **Inzetten op aangepaste woonomgevingen met oog voor wat 60-plussers zelf belangrijk vinden (De Decker et al., 2018)⁵. Voor Schilde is dit: winkels in de buurt, groen in de buurt, voorzieningen in de buurt.**
 - De woonomgeving is bij het zelfstandig thuis wonen immers minstens even belangrijk als de woning op zich.
 - *Winkels en voorzieningen*: lokale middenstand steunen, dienstverlening op locatie
 - *Groen in de buurt*: groene dorpspleinen, bomen, (beschutte) zitbanken (over gans Schilde), rolstoeltoegankelijk centrum/wandeling (samen met de doelgroep bekijken)

⁵ De Decker, P., Vandekerckhove, B., Volckaert, E., Wellens, C., en De Luyck, N. (2018). Ouder worden op het Vlaamse platteland : over wonen, zorg en ruimtelijk ordenen in dun bevolkte gebieden. Garant.

Hoofdstuk 3: gezondheid, zorg en hulpverlening

In dit hoofdstuk zoomt de bevraging in op de fysieke- en mentale gezondheid van deelnemers. Inzichten over informele en formele hulp komen aan bod alsook de kennis en het gebruik van het bestaande hulp- en dienstverleningsaanbod.

1. Gezondheid

Zowel de fysieke als mentale gezondheid wordt bevraged. Dit door middel van een enkele vraag die polst achter de subjectieve ervaring van de eigen gezondheid.

Fysieke gezondheid

Tabel 18 Fysieke gezondheid verdeling naar absolute aantallen en percentages

Fysieke gezondheid	Absolute aantal	Percentage
Zeer goed	65	17,2
Goed	198	52,2
Redelijk	98	25,9
Slecht	13	3,4
Zeer slecht	5	1,3
Totaal*	379	100

*8 missings

7 op tien van de 60+ stelt dat hij een goede tot zeer goede fysieke gezondheid heeft. Ruim 1 op 4 schetst de fysieke gezondheid als redelijk waar een kleine 5% een slechte tot zeer slechte fysieke gezondheid heeft.

Chronische aandoening

Tabel 19 Chronische aandoening verdeling naar absolute aantallen en percentages

Chronische aandoening	Absolute aantal	Percentage
Ja	118	30,9
Nee	264	69,1
Totaal*	382	100

*5 missings

Ongeveer 1 op 3 van de 60+ Schildenaren heeft te maken met een chronische aandoening.

Mentale gezondheid

Tabel 20 Mentale gezondheid verdeling naar absolute aantallen en percentages

Mentale gezondheid	Absolute aantal	Percentage
Zeer goed	138	35,8
Goed	186	48,3
Redelijk	56	14,5
Slecht	4	1,0
Zeer slecht	1	0,3
Totaal*	385	100

*2 missings

Ruim 8 op 10 60+ verkeert in goede tot zeer goede mentale gezondheid. 14,5% meent een redelijke mentale gezondheid te hebben. 1,3% omschrijft de mentale gezondheid als slechte tot zeer slecht.

2. Zorg

Mantelzorger

Tabel 21 Mantelzorger verdeling naar absolute aantallen en percentages

Mantelzorger	Absolute aantal	Percentage
Ja	128	33,7
Nee	252	66,3
Totaal*	380	100

*7 missings

Wat betreft het verlenen van informele zorg geeft 1 op 3 van de 60+ aan mantelzorger te zijn.

14,7% onder hen geeft aan mantelzorger te zijn voor iemand met, een vermoeden van, dementie.

Tabel 22 Leeftijdverdeling mantelzorgers naar absolute aantallen en percentages

Leeftijdscategorie	Absolute aantal	Percentage
60 tot 69	59	46,8
70 tot 79	43	34,1
80 en meer	24	19,0
Totaal	126	100

*2 missings

De meeste mantelzorgers bevinden zich in de leeftijdscategorie 60 tot 69 jaar. Maar ook bij de oudste leeftijdsgroep bevinden zich 1/5de van de mantelzorgers.

Tabel 23 Geslacht mantelzorgers naar absolute aantallen en percentages

Geslacht	Absolute aantal	Percentage
Man	60	47,6
Vrouw	66	51,6
Totaal	126	100

*2 missings

Zowel mannen als vrouwen nemen mantelzorg op. Mannen zijn licht oververtegenwoordigd in deze steekproef maar cijfers uit Vlaanderen tonen aan dat inderdaad meer dan 4 op 10 van de mantelzorgers mannelijk is.⁶

Tabel 24 Burgerlijke staat mantelzorgers naar absolute aantallen en percentages

Burgerlijke staat	Absolute aantal	Percentage
Gehuwd	95	74,8
Wettelijk samenwonend	3	2,4
Gescheiden	13	10,2
Weduwe/weduwnaar	11	8,7
Alleenstaande	3	2,4
Andere	2	1,6
Totaal	127	100

*1 missing

3/4de van de mantelzorgers is gehuwd (74.8%). Het gaat hier zowel om partners die voor hun hulpbehoevende partner zorgen als gehuwde kinderen die voor zorgbehoevende ouders zorgen. Een andere grote groep mantelzorgers zijn gescheiden, weduwe/weduwnaar of alleenstaand.

⁶Profiel Mantelzorgers <https://www.mantelzorgers.be/Pages/Mantelzorg%20in%20Vlaanderen.aspx>

Tabel 15 Mantelzorgers steun verdeling naar absolute aantallen

Types steun	Absolute aantal*
Geen steun nodig	47
Advies en informatie op maat	25
Emotionele steun	21
Meer samenwerking en afstemming met zorgverleners	17
Meer zorgverleners	17
Lotgenotencontact	14
Financiële ondersteuning	12
Dagopvang in voorziening	11
Opvang thuis	8
Opleiding en training	6
Psycholoog	5

*Meerdere antwoorden mogelijk

Omdat mantelzorgers erg belangrijke partners zijn in de zorg, en dus ook voor het (G)ouder worden in Schilde, is het belangrijk om aandacht te hebben voor hun draagkracht. Wanneer de draaglast hun draagkracht overstijgt, dreigt immers de mantelval (uitval van mantelzorgers door overbelasting). Mantelzorgers kregen de kans om mee te geven wat voor hen helpend kan zijn ter ondersteuning. Heel wat mantelzorgers geven aan hun evenwicht nog te vinden en geen steun nodig te hebben. Wat voor mantelzorgers vooral helpend kan zijn, is het krijgen van advies en informatie op maat, emotionele ondersteuning alsook een goede samenwerking en afstemming met zorgverleners.

Hulpvrager vrienden/familie/ kennissen of buren

Tabel 16 Informele hulp ontvangen verdeling naar absolute aantallen en percentages

Ontvangt hulp van mantelzorgers	Absolute aantal	Percentage
Ja	68	18,2
Nee	306	81,8
Totaal*	374	100

*13 missings

Bijna 1 op 5 (18,2%) van de 60+ geeft aan beroep te doen op een mantelzorgers.

Professionele hulp

Tabel 17 Professionele hulp ontvangen naar absolute aantallen en percentages

Professionele hulp ontvangen	Absolute aantal	Percentage
Ja	90	23,7
Nee	290	76,3
Totaal*	380	100

*7 missings

Bijna 1 op 4 (23,7%) 60+ geeft aan beroep te doen op professionele hulp.

Tabel 25 Ontvangen formele en informele hulp verdeling naar absolute aantallen en percentages N = 369

	Ontvangt professionele hulp	Ontvangt geen professionele hulp
Ontvangt hulp van familie, vrienden, kennissen of buren	31 35,6%	34 12,1%
Ontvangt geen hulp van familie etc.	56 64,4%	248 87,9%

Mensen die hulp van mantelzorgers ontvangen, ontvangen ook meer hulp van professionals. Van zij die professionele hulp ontvangen, ontvangt 35,6% ook mantelzorg. (t.o.v. maar 12,1% van degene die geen professionele hulp ontvangen).

Redenen geen professionele hulp

Tabel 26 Reden geen professionele hulp verdeling naar absolute aantallen

Reden geen professionele hulp	Absolute aantal*
Geen hulp nodig	150
Voldoende hulp van familie, vrienden en/of de buurt	45
Kent professionele hulp niet	15
Vreest zelfstandigheid te verliezen	14
Denkt dat dit duur is	12
Staat op wachtlijst voor diensten of voorzieningen	8
Moeilijke administratie	7
Denkt dat er een wachtlijst is	7
Andere	6
Geen gepaste hulp beschikbaar	5
Kan professionele hulp niet betalen	3
Durft geen hulp te vragen	1

*meerdere antwoorden mogelijk

Men kreeg de kans om mee te geven waarom men geen professionele hulp nodig heeft. De meerderheid geeft aan dat hulp niet nodig is of dat men voldoende hulp ontvangt van familie, vrienden of de buurt. Daarnaast komt het meest naar voor dat professionele hulp ongekend is, dat men vreest om zelfstandigheid te verliezen of dat professionele zorg te duur is.

3. Hulpverlening

Kennis diensten

Tabel 27 Kennis diensten verdeling naar percentage

Dienst	Gekend en al gebruik gemaakt	en al van gebruik	Gekend maar nog van gebruik	Niet gekend	N
Thuisverpleging	24,0		70,7	5,3	375
Gezinszorg OCMW	4,1		77,1	18,7	363
Gezinszorg door andere organisaties	3,9		66,4	29,7	363
Poetshulp door OCMW	7,1		72,9	20,0	365
Poetshulp door andere organisatie	33,0		54,3	12,7	370
(Warme) maaltijden aan huis	4,3		80,8	14,9	370
Buurthuis “De vier wieken”	4,9		50,4	44,7	369
Buurtrestaurant “De vier wieken”	3,0		48,5	48,5	371
Personenalarm	4,6		83,3	12,1	363
Klusjesdienst	4,3		51,4	44,3	370
Psychologische hulp	3,0		61,7	35,3	368
Praatcafé dementie/mantelzorgcafé	1,9		47,0	51,1	370
Voedselpakketten	0,3		58,6	41,1	367
Hulp bij vervoer	4,3		67,4	28,3	371
Centrum voor dagopvang (CDO)	0,0		47,0	53,0	370
Dienst maatschappelijk werk ziekenfonds	4,3		64,1	31,6	370
Boodschappen aan huis	3,2		64,3	32,4	370
Assistentiewoningen of serviceflats	0,8		88,4	10,8	370
Woonzorgcentrum of kortverblijf	0,8		89,0	10,2	372

Wat kennis aan dienstverlening betreft, komt uit de tabel naar voor dat de poetsdiensten door 4 op 10 wordt gebruikt (7,1% OCMW en 33% andere) en de thuiszorgdiensten door 1 op 4 (24%). Deze diensten zijn ook door ongeveer 9 op 10 van de 60+ Schildenaren gekend.

Ook het personenalarm, de serviceflats en het WZC zijn door ongeveer 9 op 10 gekend. De gezinszorg en warme maaltijden aan huis zijn door ruim 8 op 10 60+ gekend.

Het Buurthuis en Buurtrestaurant de 4 wiken doen bij respectievelijk 55,3% en 51,5% al wel een belletje rinkelen (maar bij de andere helft dus niet). Het aanbod dat door iets minder dan de helft van de 60+ gekend is, zijn: de dagopvang en het dementie/ mantelzorgcafé.

Tenslotte kent 44,3% (de klusjesdienst), 41,1% (de voedselpakketten) en 35,3% (psychologische hulp) van de 60+ Schildenaren deze aangeboden diensten niet.

De diensten worden, uitgezonderd thuiszorg en poetshulp, bijna allemaal door relatief weinig inwoners gebruikt.

Interesse dagopvang

Tabel 28 Interesse dagopvang verdeling naar absolute aantallen en percentages

Interesse in dagopvang voor zichzelf of iemand anders	Absolute aantal	Percentage
Ja	11	2,9
Misschien	47	12,3
Nee	325	84,9
Totaal*	383	100

*7 missings

Er is ongeveer 3% geïnteresseerd in de dagopvang, vanuit de steekproef gaat het alvast om 11 mensen. Ook is er 12,3% (47 mensen) mogelijks geïnteresseerd.

Tabel 2918 Factoren keuze dagopvang verdeling naar absolute aantallen

Belangrijke factoren bij keuze dagopvang	Absolute aantal*
Geboden zorg	17
Gezond eten	16
Geboden activiteiten	15
Onthaal en sfeer	14
Kostprijs	14
Flexibiliteit uren	9
Beschikbare vervoer	9
Niet van toepassing	3
Andere	1

Mensen die interesse toonden in de dagopvang konden meegeven wat ze hierbij belangrijk vinden. Ze geven mee dat ze voornamelijk belang hechten aan: kwaliteit van geboden zorg, gezonde voeding en zinvolle dagbesteding. Daarnaast worden een warm onthaal en een fijne sfeer aangehaald.

Kennis financiële tegemoetkomingen

Tabel 3019 kennis tegemoetkomingen naar absolute aantallen en percentages

Tegemoetkoming	Gekend en al gebruik van gemaakt	Gekend maar nog geen gebruik van gemaakt	Niet gekend	N
Zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden	4,5	49,1	46,4	379
Tegemoetkoming bejaarden hulp aan	0,8	45,8	53,4	369
Inkomensgarantie voor ouderen (IGO)	1,6	34,9	63,5	367
Verhoogde tegemoetkoming via het ziekenfonds	11,8	47,8	40,3	372

Het Zorgbudget (vroegere mantelzorgpremie) en de verhoogde tegemoetkoming (o.a. hogere terugbetalingen voor geneeskundige verzorging en geneesmiddelen) zijn door ruim de helft van de 60+ gekend. Dit zijn ook de meest toegankelijke tegemoetkomingen. Het Zorgbudget (mantelzorgpremie van €135 per maand) wordt aangevraagd via mutualiteit of maatschappelijk werker en de verhoogde tegemoetkoming verkrijgt men automatisch. Voor Schilde gebeurde dit in 2021 voor 12,8%. Binnen de steekproef van de bevraging geeft 11,8% van de 60+ aan hier recht op te hebben.⁷

Tabel 31 20Weten waar je recht op hebt verdeling naar absolute aantallen en percentages

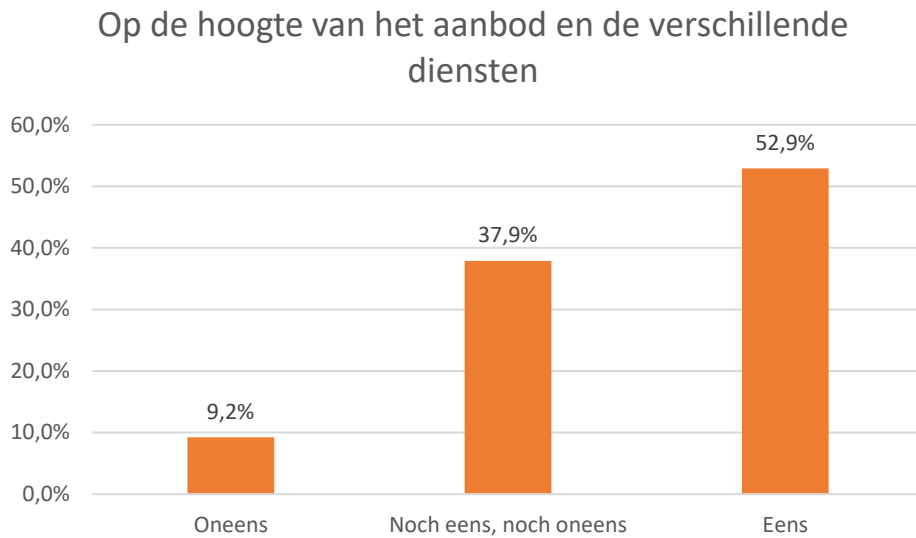
Gevoel dat weet waar rechten op heeft	Absolute aantal	Percentage
Ja	192	50,4
Nee	189	49,6
Totaal*	381	100

*6 missings

De helft van de 60+ heeft het gevoel te weten waar hij recht op heeft, de andere helft heeft dit gevoel niet.

⁷ Provincies in cijfers

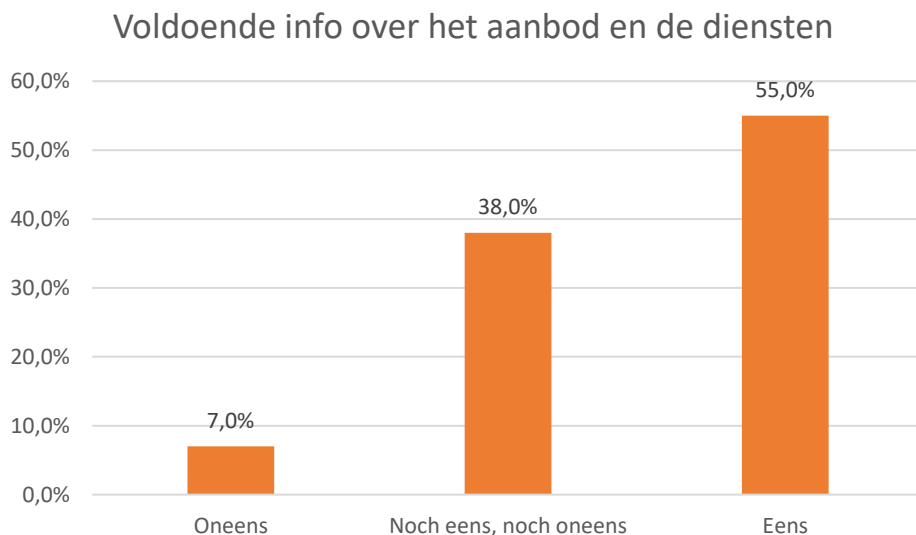
Stelling info over aanbod

*7 missings

Figuur 13 Stelling op de hoogte van aanbod, verdeling in percentages

De helft van de 60+ (52.9%) stelt dat hij op de hoogte is van het aanbod en de verschillende diensten. Uit tabel 31 'kennis' van diensten blijkt dat dit voor een aantal diensten inderdaad het geval is maar voor heel wat diensten ook (nog) niet.

*16 missings

Figuur 14 Stelling Voldoende info over het aanbod en de diensten, verdeling in percentages

Meer dan de helft van de 60+ is op de hoogte van het aanbod aan diensten en vindt dat hij of zij hier voldoende info over heeft. 9,2% stelt niet op de hoogte te zijn van het aanbod, 7% stelt dat hij of zij niet tot voldoende info komt. Ruim 1 op 3 staat neutraal ten opzichte van deze stellingen.

Stelling bereikbaarheid diensten

*7 missings

Figuur 15 Stelling diensten zijn goed bereikbaar, verdeling naar percentages

Ongeveer 6 op 10 stelt dat de diensten goed bereikbaar zijn. 6,7% is het niet eens met de stelling en ruim 1 op 3 staat neutraal tegenover de stelling.

Voorkeur communicatie gemeente

Tabel 212 Voorkeur communicatie gemeente verdeling in absolute aantallen en percentages

Voorkeur vanuit gemeente	communicatie	Absolute aantal*	Percentage
2970 Info		224	57,9
Mail		188	48,6
Nieuwsbrief		114	29,5
Website		102	26,4
Post		101	26,1
Bode van Schoten		90	23,3
Vrijtijdsgids		56	14,5
Hopplr		44	11,4
Telefoonnummer dat ik kan bellen		35	9,0
Andere kanalen		2	0,6

*meerdere antwoorden mogelijk

De communicatiekanalen die het meest de voorkeur genieten zijn overduidelijk de 2970 Info aangevuld door de mail. Respectievelijk 57,9% en 48,6% geven dit mee. Hetgeen het minst vaak wordt aangeduid is 'een telefoonnummer dat ik kan bellen' dit wordt echter wel nog door 1/10 aangegeven.

4. Significante verbanden: gezondheid, zorg en hulpverlening

Wanneer we kijken naar significante verbanden in **verband met gezondheid** komen volgende zaken naar voor.

Mensen met een financiële kwetsbaarheid alsook mensen met een chronische aandoening verkeren vaker in een slechte gezondheid. En dat zowel op vlak van fysieke als mentale gezondheid. Met de stijgende leeftijd gaat een slechtere fysieke gezondheid gepaard.

Wanneer we kijken naar significante verbanden in **verband met zorg en hulpverlening** komen volgende zaken naar voor.

Mensen met een chronische aandoening kennen en gebruiken de klusjesdienst vaker dan anderen. Mensen met een slechte gezondheid kennen en gebruiken het personenalarm vaker. De oudste ouderen zijn het minst op de hoogte en maken significant minder gebruik van een psycholoog.

Mantelzorgers en inwoners uit deelgemeente Schilde kennen het Buurthuis en het Buurtrestaurant significant vaker dan inwoners uit 's-Gravenwezel. Mantelzorgers zijn ook beter op de hoogte van de dienst gezinszorg en van de dienst hulp bij vervoer. Hulp bij vervoer is significant minder vaak gekend door de oudste ouderen. Kortverblijf is minder goed gekend door mensen met een slechte gezondheid en beter gekend door de mantelzorgers. Het zijn ook de mantelzorgers die significant vaker kennis van en interesse hebben in de dagopvang. De middengroep 70+ heeft minder interesse voor de dagopvang dan de 60+ en de 80+.

Personen met een slechte fysieke gezondheid kennen de verhoogde tegemoetkoming significant vaker dan mensen met een goede gezondheid.

Hoe hoger opgeleid de 60+ Schildenaar hoe beter ze zeggen hun rechten te kennen. Omgekeerd geldt dat financieel kwetsbare mensen minder het gevoel hebben te weten waar ze recht op hebben.

5. Open vraag: gezondheid, zorg en hulpverlening

Ook voor het blok gezondheid, zorg en hulpverlening werd de open vraag gesteld of men graag nog iets wil meegeven in verband met de thematiek. Deze open vraag werd door 78 mensen ingevuld. Volgende thema's komen uitdrukkelijk in de open vraag naar voor:

Gezondheid

- Kwetsbaarheden (slechthorenden, chronisch zieken, minder mobilen, ...) en de bijhorende onzekerheden op vlak van autonomie, zelfstandig wonen, financieel vlak, ...

Zorg

- Aandacht voor mentale welzijn/ luisterend oor
- Aandacht voor alleenstaande ouderen
- Inzetten vrijwilligers in de zorg

Hulpverlening

- Kennis/ bereikbaarheid en toegankelijkheid van het aanbod en de dienstverlening
- Digitale wereld drempels

"Ik ben niet hulpbehoevend. Ik help mijn kinderen nog en de kleinkinderen met te babysitten en ze op te vangen gedurende de vakantie. De familie komt nog iedere week bij mij (ons) eten en feesten. Maar er is niemand die vraagt hoe het met mij is!"

"Ik ben mantelzorger voor mijn echtgenoot van 74 met Parkinson. Ik heb geen idee wat de mogelijke hulp en ondersteuning is die in Schilde aanwezig is zowel voor de patiënt als voor de mantelzorger. Heb wel interesse in gedegen informatie i.v.m. zorg en bijstand."

"Heb dat nu nog niet nodig. Denk als ik deze nodig heb dat ik bij de ziekenkas en gemeente kan gaan informeren."

"Voor het ogenblik heb ik vooral nood aan informatie over betaalbare diensten die het mogelijk maken om zo lang mogelijk thuis te wonen. Die info moet up-to-date en centraal ter beschikking zijn."

"Heb moeite met het aanvragen in de giga doolhof van premies."

"Graag wegwijs in de digitale wereld."

"De bereikbaarheid van de diensten in het gemeentehuis: enkel op afspraak. dat is niet heel makkelijk."

"Het is nog steeds vervelend omdat je vooraf moet reserveren en betalen, daarom ga ik naar Cogelshof in Schoten, waar er van "Sense" lekkere maaltijden geleverd worden aan 7 €. Je kan er zo binnenlopen."

"Je moet alles zelf uitvissen."

"Als je recht hebt op iets moet je het zelf aanvragen want ze komen het je niet vertellen!"

"De administratieve rompslomp van bewijzen en certificaten vooraleer men in aanmerking komt het voortdurend rondsturen van de ene dienst naar een andere dit zou een centraal punt moeten zijn die alles voorziet."

“Het puntensysteem juist hetzelfde kan je je nog zelf aankleden kan je nog zelf naar het toilet enz... dus als je dat nog kunt dan lijkt het wel of je kan nog alles terwijl je toch niet goed kan stappen. Er zou meer naar de mens moeten geluisterd worden wat het probleem is zonder punten.”

“Voor alleenstaanden vind ik thuiszorg heel belangrijk waardoor ze langer kunnen blijven thuis wonen.”

“Ik weet niet waar ik terecht kan voor om het even wat, het zou handig zijn om een lijstje te hebben waar ik terecht kan.”

“Zolang mijn partner en ik redelijk gezond zijn kunnen we mekaar helpen. Gelukkig hebben we een redelijk pensioen, maar zelfs dan kunnen we misschien niet de nodige hulp betalen om met minimaal comfort zelfstandig te blijven wonen. Onze kinderen zullen zoon lang moeten werken dat ze ons in onze oude dag niet zullen kunnen helpen.”

6. Wat te onthouden: gezondheid, zorg en hulpverlening

Gezondheid

Van de 60+ verkeert 7/10 in goede fysieke gezondheid en 8/10 heeft een goede mentale gezondheid (volgens subjectief aanvoelen). 1 op 3 heeft een chronische aandoening.

Zorg

Bijna 1 op 5 ontvangt mantelzorg, 1 op 4 ontvangt professionele zorg (voornamelijk poetshulp, thuiszorg). 1 op 3 is mantelzorg. Hiervan geeft 14,7% aan te zorgen voor iemand met, een vermoeden van, **dementie**. Het aandeel 80+ zal in Schilde de volgende jaren verhoudingsgewijs meer toenemen dan gemiddeld in de rest van Vlaanderen. Hierbij zal ook het aantal mensen met dementie sterk toenemen. Een aanbod voor mensen met dementie en hun mantelzorgers kan helpend zijn ter ondersteuning in de zorgtaken. De meeste **mantelzorgers** geven aan voldoende evenwicht te vinden tussen draagkracht en draaglast (mantelval voorkomen) en nog geen hulp nodig te hebben. Mantelzorgers die wel ondersteuning kunnen gebruiken geven aan dat ze dit vooral hopen te vinden in: **informatie op maat, emotionele ondersteuning en afstemming en samenwerking met hulpverleners**.

De erkenning van en samenwerking met mantelzorgers als partner in de zorg komt ook naar voor door het feit dat mantelzorg verlenen hand in hand gaat met beroep doen op professionele hulp.

De meerderheid van de mantelzorgers is een vrouw, zeker wanneer het gaat over intensieve zorg. Meer dan 4 op 10 mantelzorgers zijn echter mannen. Je vindt mantelzorgers terug in elke leeftijdscategorie. De grootste groep is te vinden tussen 45 en 64 jaar, de zogenaamde 'sandwichgeneratie' die werk combineren met zorg voor opgroeiende (klein)kinderen en zorg voor hun ouders.⁸

⁸ Profiel mantelzorgers <https://www.mantelzorgers.be/Pages/Mantelzorg%20in%20Vlaanderen.aspx>

Heel wat mensen geven aan geen nood te hebben aan professionele zorg omdat men dit nog niet nodig heeft of omdat men voldoende hulp krijgt vanuit informele hoek. Dit zijn op zich positieve redenen om geen beroep te doen op professionele hulp.

Hulpverlening

Het is echter zo dat bij de kennis en gebruik van de diensten enkel de thuiszorgdienst en de poetsdienst hoog scoren. De andere diensten zijn minder gekend en worden ook minder vaak gebruikt. Mogelijks omdat men de hulp niet nodig heeft zoals hierboven reeds werd gesteld maar aangegeven wordt dat de belangrijkste drempel om in te zetten op professionele hulp de **onbekendheid met het aanbod** is. Dit komt ook in de open vraag naar voor. Wanneer we dit daarnaast koppelen aan noden van mantelzorgers kunnen we stellen dat zij 'informatie op maat' als meest helpend meegeven.

Naast onbekend met het aanbod is ook de vrees om **zelfstandigheid te verliezen en de financiële drempel** (professionele hulp gaat duur zijn) een belangrijke drempel om niet in te zetten op professionele hulp. Drempels waar je als hulpverlener of als dienst in het verstrekken van informatie rekening mee kan houden.

Mantelzorgers zijn door hun zoektocht in het landschap vaker bekend met het aanbod (gezinszorg, buurthuis, mantelzorgcafés, kortverblijf,...) en tonen ook meer interesse in de dagopvang. Wat bij de dagopvang als belangrijk wordt mee gegeven is kwaliteit van zorg, gezond eten, zinvolle dagbesteding maar zeker ook een warm onthaal. Dit onthaal kan mee inzetten op de emotionele ondersteuning die door de mantelzorger als helpend ervaren zou worden.

Een goede **aanvullende professionele ondersteuning en respijtzorg** van de mantelzorger kan het zelfstandig thuis wonen mogelijks verlengen en mantelval tegen gaan.

Mensen met een chronische aandoening en de oudste ouderen zijn significant minder vaak op de hoogte van bv. kortverblijf en psycholoog. Hoewel ook de oudste ouderen mentale zorgnoden hebben, lijkt voor hen de drempel naar de psycholoog groter te zijn dan bij de 'jongere' ouderen.

Tegemoetkomingen en rechten

Hoger opgeleide 60+ hebben vaker het gevoel te weten waar ze recht op hebben. Financieel kwetsbare inwoners hebben significant minder vaak dit gevoel.

Een slechte fysieke gezondheid gaat evenredig gepaard met recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming via het ziekenfonds. Dit stelt dat een slechte gezondheid gepaard gaat met financiële kwetsbaarheid. Van de 65-plussers in Schilde heeft 12,8 % recht op verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering (2021). In Antwerpen (Prov.) is dit 24,1 % en in het Vlaams Gewest bedraagt dit 25,7 %⁹.

⁹ Provincie in cijfers armoede <https://provincies.incijfers.be/dashboard/dashboard/armoede>

7% van de 60+ geeft mee niet voldoende info over de diensten te vinden, 6,7% stelt dat de diensten niet goed bereikbaar zijn. Bovendien staat 38% neutraal ten opzichte van deze stelling. Wat maakt dat goed de helft aangeeft de info wel te vinden en de diensten wel bereikbaar te vinden.

Bereikbaarheid en communicatie

4 op 10 van de Schildenaren is niet helemaal akkoord met de stelling dat de diensten goed bereikbaar zijn. Wat communicatie betreft zijn de 2970 Info en mail (mogelijks via nieuwsbrief) de twee opties die het vaakst worden meegegeven als communicatiekanaal dat de voorkeur geniet.

Open vraag

Uit de open vraag over gezondheid, zorg en hulpverlening komen volgende items naar voor:

Gezondheid

- Kwetsbaarheden (slechthorenden, chronisch zieken, minder mobiele, ...)

Zorg

- Aandacht voor mentale welzijn/ luisterend oor
- Aandacht voor alleenstaande ouderen
- Inzetten vrijwilligers in de zorg

Hulpverlening

- Kennis/ toegankelijkheid/ bereikbaarheid aanbod en dienstverlening
- Digitale wereld drempels

7. Concrete aanbeveling: gezondheid, zorg en hulpverlening

Aanbeveling: (G)ouder worden in Schilde: gezondheid, zorg en hulpverlening

- **Gezondheid**

- **Gericht inzetten op het informeren, detecteren en toeleiden van ouderen met een zorgnood/een hulpvraag**

- Belangrijkste drempels naar hulp zijn het niet weten wat er bestaat, alsook de vrees zelfstandigheid te verliezen en vrees dat het te duur gaat zijn.
 - Dit impliceert dat niet enkel informeren belangrijk is, maar ook het bereiken, ondersteunen en begeleiden bij het toeleiden naar de gepaste hulp en ondersteuning, met respect voor de autonomie van de 60-plussers
 - Dat de meerderheid van deze groep aangeeft geen hulp nodig te hebben, betekent niet noodzakelijk dat er geen zorgvraag is. Toegeven dat je hulp nodig hebt, is immers niet evident. Outreachend werken (vb. via preventieve huisbezoeken, specifiek gericht op deze doelgroep) kan hierin betekenisvol zijn. Dit outreachend werken sluit eveneens aan bij de beleidsconcepten van zorgzame buurten en buurtgerichte zorg, waar het werken in, voor en met de buurt centraal staat (SAAMO, 2022).
 - Een goed overzichtelijke website/ brochure met aanbod en dienstverlening die men persoonlijk kan overhandigen/ toelichten kan helpend zijn

- **Zorg**

- **Aandacht voor ondersteuning en samenwerking formele en informele zorg**

- Gericht inzetten op het bereiken en ondersteunen van mantelzorgers is om verschillende redenen belangrijk. Naar ondersteuning geven ze zelf aan het meest nood te hebben aan (1) informatie op maat (2) emotionele ondersteuning en (3) samenwerking met professionals.
 - Er bestaan verschillende methoden om mantelzorgers emotioneel te ondersteunen: zie onder meer <https://www.mantelzorgers.be/>.
 - Ook het beter bekend maken van mantelzorgcafés, dementiecafés, praatcafés voor mantelzorgers..., kan een specifieke actie zijn. Deze zijn immers nog niet bij alle ouderen bekend en kunnen zowel emotionele ondersteuning bieden (lotgenotencontact, erkenning) als informatie op maat verstrekken.
- Voor de opstart en het uitwerken van de dagopvang zijn er aan de hand van dit rapport concrete wensen van de toekomstige gebruikers naar boven gekomen. Ze geven aan dat goede zorg voornamelijk is, maar ook gezond eten en een warme ontvangst en sfeer
- mantelzorgers erkennen als belangrijke partner in de zorg door met hen in gesprek te gaan hen te informeren over bv. Zorgbudget en in de bloemetjes te zetten op 23 juni 'dag van de mantelzorger'

- **Hulpverlening**

- Zet in op bereiken, informeren en ondersteunen van ouderen die het moeilijk vinden om zorg, hulp en premies aan te vragen
- Een concrete actie hierin kan zijn om tijdens vaste dagen/ momenten fysiek aanwezig te zijn in de buurt of open zitmomenten te houden
- Zet naast digitale afspraken en aanvragen/ formulieren ook in op fysieke momenten en papieren versies
- Aanleren digitale vaardigheden (zie ook vrijetijd en activiteiten)

Tegemoetkomingen en rechten

- Informeer 60-plussers in Schilde over de mogelijkheden van premies en tegemoetkomingen. Aangezien het percentage met een financiële kwetsbaarheid (18,7%) en het percentage dat niet op de hoogte is van de verschillende premies en tegemoetkomingen (de helft of meer dan de helft kent aantal tegemoetkomingen niet) vrij hoog is, is het zinvol om hier in de breedte op in te zetten

-

Hoofdstuk 4: Mobiliteit, veiligheid en financieel welzijn

In dit deel van de bevraging wordt bij de topics mobiliteit en veiligheid stilgestaan bij de mogelijkheden van vervoer en de ervaren drempels in het verkeer/ verplaatsingen buitenshuis. Mobiliteit is een belangrijke factor wanneer we kijken naar autonomie en zelfstandig thuis wonen. Een tweede belangrijk luikje dat aan bod komt, is dit van het financieel welzijn. Aan de hand van een aantal stellingen wordt gepolst naar de financiële situatie van de deelnemers. In welke mate zijn zij in staat om zonder al te veel zorgen op financieel vlak rond te komen. In de analyse wordt gekeken welke andere kwetsbaarheden financiële onzekerheid met zich mee kan brengen.

1. Mobiliteit en veiligheid

In dit eerste luikje wordt dieper ingegaan op hoe de 60+ zijn mobiliteit en het bijhorende veiligheidsgevoel hierbij ervaart.

Verplaatsing buitenshuis

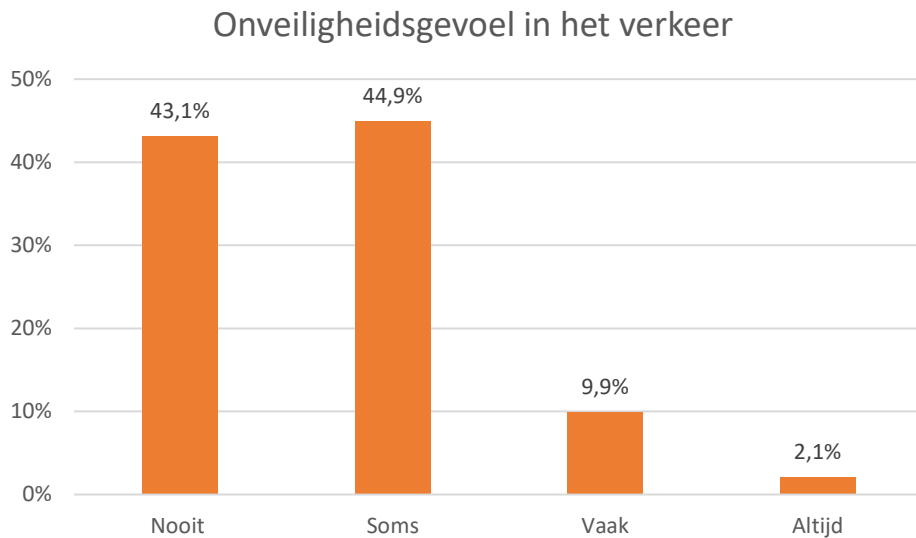
Tabel 33 Verplaatsing buitenshuis verdeling naar absolute aantallen en percentages

Verplaatsing	Absolute aantal	Percentage
Zelf met de auto	244	63,2
(Elektrische) fiets	62	16,1
Te voet zonder hulpmiddel	35	9,1
Mee met iemand anders in de auto	24	6,2
Te voet met hulpmiddel	6	1,6
Bus	6	1,6
Andere	5	1,3
Scootmobiel	4	1,0
Totaal*	386	100

*1 missing

De auto en fiets zijn de 2 hoofd-verplaatsingsmiddelen. Ruim 7 op 10 geeft mee zich voornamelijk met de auto te verplaatsen (63,2% rijdt zelf, 6,2% rijdt mee met de auto). 16,1% gebruikt het vaakst de fiets. Samen met te voet zonder hulpmiddel (9,1%) met hulpmiddel (1,6%) en scootmobiel (1%), gaat het om bijna 3 op 10 Schildenaren die als zwakke weggebruiker omschreven kunnen worden.

Onveiligheidsgevoel

Figuur 16 Onveiligheidsgevoel verkeer verdeling naar percentages (N = 385)

Ruim 4 op 10 (43,1%) geeft aan zich nooit onveilig te voelen in het verkeer. 44,9% voelt zich soms onveilig. Daartegenover staat de ruim 1 op 10 (12%) van de 60+ die zich vaak tot altijd onveilig voelen in het verkeer.

Redenen onveiligheidsgevoel

Tabel 3422 Reden onveiligheid verkeer naar absolute aantallen

Reden onveiligheidsgevoel in het verkeer	Absolute aantal*
Voetpaden zijn te smal	44
Slechte staat van de fietspaden	39
Druk autoverkeer	39
Te veel vrachtverkeer	30
Men houdt zich niet aan de verkeersregels	30
Moeilijk om de bus te nemen	23
Fietspad onvoldoende gescheiden van de rijweg	20
Te weinig fietspaden	19
Gevaarlijke oversteekplaatsen	17
Tekort aan bankjes en rustplekken	16
Te veel drempels	16
Rolstoelovriendelijke voetpaden	14
Te weinig voetpaden	13
Onduidelijke verkeerssituaties	11
Andere redenen	8
Druk fietsverkeer	3
Kan verkeer moeilijk inschatten	3
Tekort aan parkeerplaatsen voor personen met een handicap	2

*meerdere antwoorden mogelijk

In de vraag die volgde kon men invullen waarom er een onveiligheidsgevoel is. Kwaliteit van voetpaden- en fietspaden alsook druk autoverkeer komt naar voor in de top 3.

Redenen onveilig om buitenshuis te gaan

Tabel 35 Reden onveiligheid buitenshuis verdeling naar absolute aantallen

Reden onveiligheidsgevoel buiten	Absolute aantal*
Tekort aan straatverlichting	22
Bang om te vallen	19
Onverzorgde straten	18
Andere redenen	17
Drukte	7
Verhalen op sociale media	6
Slecht horen/zien	6
Bang dat gaan lastigvallen	4
Bang om alleen buiten te gaan	3
Bepaalde plekken waar veel mensen bij elkaar staan	1

*meerdere antwoorden mogelijk

Bij de redenen die maken dat men zich onveilig voelt om buitenshuis te komen, worden straatverlichting, bang om te vallen en onverzorgde straten (stoepen, fietspaden) als 3 belangrijkste kenmerken meegegeven.

Leren werken met online gebeuren

Tabel 36 Digitale vaardigheden leren verdeling naar absolute aantallen en percentages

(Beter) willen leren werken met toepassingen	Absolute aantal	Percentage
Ja	157	41,3
Nee	223	58,7
Totaal*	380	100

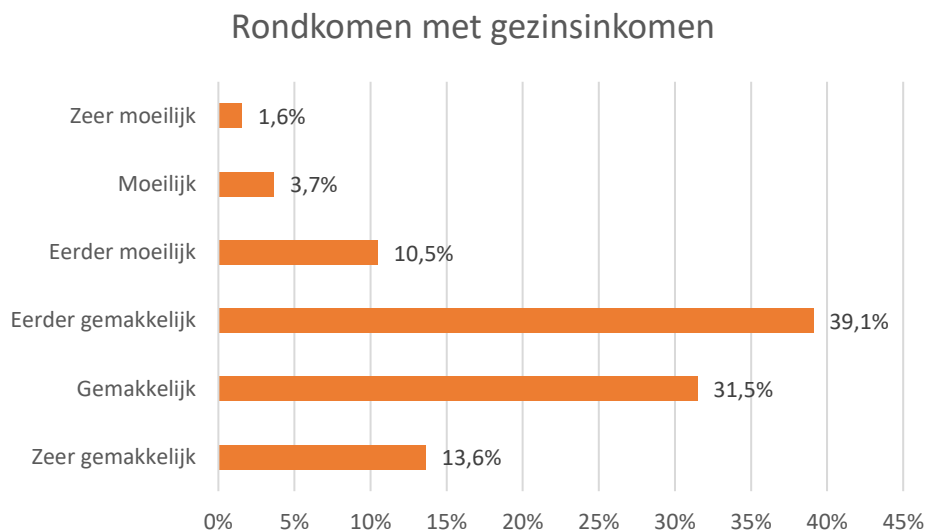
*7 missings

Uit de vraag in verband met digitale toepassingen komt duidelijk de interesse voor digitale vaardigheden naar voor. Ruim 4 op 10 (41,3%) van de 60+ geeft aan hierin bij te willen leren.

2. Financieel welzijn

Met drie vragen die werden voorgelegd aan de deelnemers krijgen we zicht op hoe de 60+ zijn financiële situatie ervaart. Vanuit deze 3 vragen werd een algemene variabele 'financiële kwetsbaarheid' (zie achtergrondvariabele hoofdstuk 1) opgesteld die in verband gebracht kan worden met andere variabelen (bv. gezondheid, eenzaamheid, ...)

Rondkomen

Figuur 17 Gevoel rond te komen verdeling naar percentages (N = 381)

Uit bovenstaande figuur komt naar voor dat opgeteld 15,8% van de 60+ persoonlijk aanvoelt minder makkelijk rond te komen. Eerder moeilijk (10,5%), moeilijk (3,7%) tot zeer moeilijk (1,6%).

Rekeningen

Tabel 3723 Rekening betalen verdeling naar absolute aantallen en percentages

Rekening niet kunnen betalen (afgelopen jaar)	Absolute aantal	Percentage
Ja	17	4,5
Nee	365	95,5
Totaal*	382	100

*5 missings

Op de vraag of men het afgelopen jaar al eens een rekening niet heeft kunnen betalen, antwoordt 4,5% bevestigend. Voor 95,5% vormde het betalen van facturen in het afgelopen jaar geen probleem.

Geld opzij

Tabel 38 Geld opzij verdeling naar absolute aantallen en percentages

Kan €500 opzij zetten voor onvoorziene kosten	Absolute aantal	Percentage
Ja	357	93,5
Nee	25	6,5
Totaal*	382	100

*5 missings

6,5% van de 60+ heeft geen €500 opzij staan om onvoorziene uitgaven te betalen. Ruim 9 op 10 heeft dit wel.

Financieel kwetsbaar

Tabel 39 Financieel kwetsbaar verdeling naar absolute aantallen en percentages

Financieel kwetsbaar	Absolute aantal	Percentage
Nee	315	81,8
Ja	70	18,2
Totaal	385	100

*2 missings

Wanneer we kijken naar de optelsom van de vorige drie vragen dan komen we tot bijna 1 op 5 (18,2%) van de 60+ Schildenaren die positief hebben geantwoord op minstens 1 van de 3 vragen: eerder moeilijk tot zeer moeilijk rondkomen, een rekening niet kunnen betalen in het afgelopen jaar, geen €500 opzij hebben staan voor onvoorziene kosten. Hiervan is 5% erg kwetsbaar.

3. Significante verbanden mobiliteit, veiligheid en financieel welzijn

Mobiliteit

Mensen met een chronische aandoening zijn vaker kwetsbare weggebruiker.

Veiligheid

De oudste ouderen en mensen uit 's-Gravenwezel geven significant vaker aan zich onveilig te voelen bij het buiten komen in het verkeer.

Financieel welzijn

Verspreiden nog extra na te gaan.

Mensen die financieel kwetsbaar zijn voelen zich significant vaker onveilig in het verkeer ($p=0.043$)

4. Open vraag: mobiliteit, veiligheid en financieel welzijn

Vanuit de open vraag die na elk blok gesteld werd, komen een aantal thema's uitdrukkelijk naar voor. 83 deelnemers vulden deze open vraag in.

Mobiliteit

- Openbaar vervoer (haltes dichterbij huis, goede lijnen naar Brasschaat/ Wijnegem)/ alternatief vervoer
- Rustbanken
- Aandacht voor goede fietspaden/ voetpaden
- Auto en (mindervaliden) parkeerplaatsen is voor veel ouderen nog hun vrijheid/ autonomie

Veiligheid

- Straatverlichting te vroeg uit
- Loslopende honden sensibilisering
- Sluipverkeer en snelheid van (werf)verkeer

Financieel welzijn

- Onzekerheden voor de toekomst/ lage pensioenen/ duurder wordende samenleving
- Kennis van aanbod en tegemoetkomingen (zie eerdere vraag hulpverlening)

Mobiliteit, veiligheid en financieel welzijn

"Meer verlichting in de straten."

"Veilig voel ik me nooit. Zeker niet s avonds."

"Er zou meer aandacht moeten besteed worden aan de zwakke weggebruiker (voetganger/fietser) sommige voet- en fietspaden zijn in erbarmelijke staat!"

"Voetpaden liggen er vaak onveilig bij eens je minder mobiel wordt. Risico om te vallen is niet te verwaarlozen. Bovendien is kans dat je je voet omslaat in het donker."

"Zitbanken om even op adem te komen bij wandeling zouden meer aanwezig mogen zijn."

"Alle straten, vooral de commerciële, en diensten rolstoelvriendelijk maken zou een opsteker zijn!"

"Op het kruispunt zijn 2 grote gaten, die al jaren niet gerepareerd worden. Slechts staat van de weg is jammer, ook voor de veiligheid."

"Het is belangrijk dat oudere mensen zich plaatselijk nog veilig met de auto kunnen blijven verplaatsen, dat is hun vrijheid!"

"Politie is ver weg of vaak gesloten in Schilde."

“Aanbod en frequentie van openbaar vervoer in mijn buurt is sterk verminderd. De belbus klinkt mooi maar werkt slecht.”

“Bushalte is veraf, meer dan 2 km.”

“Toekomst gericht slecht openbaar vervoer.”

“Geen openbaar vervoer naar Wijnegem of Brasschaat, denk hierbij in de eerste plaats aan KLINA ziekenhuis.”

“We hebben beiden een erg laag pensioen wat ons zorgen baart voor de toekomst.”

“Op dit ogenblik hebben wij (gelukkig) nog geen financiële problemen, maar zijn soms wel bang voor de toekomst, wij kunnen van ons pensioen niet meer sparen! Soms voel ik me ook onwennig in gesprek met mensen die het wel moeilijk hebben.”

“Wij kunnen ons pensioen niet aanpassen zoals de politiciers. Het ouder worden brengt ook meer financiële problemen met zich mee. Het leven is veel duurder geworden dus ook medische. Het is steeds opletten op financieel gebied zodat kleding, reisjes opzij worden geschoven. Sparen doe je nu inderdaad voor als er een belangrijk toestel moest stuk zijn te betalen.”

5. Wat te onthouden: mobiliteit, veiligheid en financiële welzijn

Mobiliteit

De auto en de fiets zijn de meest gebruikte verplaatsingsmiddelen. Een goed evenwicht zoeken om beiden de nodige ruimte te geven om zich veilig te verplaatsen, is vaak een minder evidente opdracht.

Zo ervaren voornamelijk de zwakke weggebruikers een aantal drempels die maken dat men zich minder veilig kan verplaatsen. Smalle voetpaden, slechte fietspaden en druk verkeer zijn de belangrijkste redenen voor dit onveiligheidsgevoel in het verkeer. Daarnaast zijn de straatverlichting die (te) vroeg uitgaat, de schrik om te vallen en onverzorgde straten redenen om zich minder vaak/veilig buitenshuis te verplaatsen.

Aandacht voor de auto, het volgen van verkeersregels worden daarnaast ook meegegeven. Voor veel oudere mensen blijft de auto wel een erg belangrijke factor voor behoud van vrijheid en autonomie.

Veiligheid

Uit hoofdstuk 2 komt naar voor dat 11,6% neutraal staat of het eens is met de stelling “ik kan me minder makkelijk verplaatsen in de buurt”. Deze kan gekoppeld worden aan de 12% die in dit hoofdstuk 4 aangeven dat ze zich vaak tot altijd onveilig voelen in het verkeer. Ouderen en mensen uit 's-Gravenwezel geven dit vaker aan.

Hierbij aansluitend stelt echter 28,3% (hoofdstuk 4) zich onveilig te voelen in de buurt. Het verkeer is dan ook slechts gedeeltelijk verantwoordelijk voor het bestaande onveiligheidsgevoel. De andere elementen als straatverlichting, schrik om te vallen, loslopende honden, burenoverlast, niet naleven of kennen van de verkeersregels, ... komen uit de bevraging en open vragen naar voor.

Financieel welzijn

Een focus op de samengestelde variabele financieel welzijn toont dat ongeveer 1 op 5 (18,2%) van de 60+ een financiële kwetsbaarheid kent. Hiervan is ruim 5% is erg kwetsbaar.

15,8% stelt eerder moeilijk tot zeer moeilijk rond te komen. De stadsmonitor Vlaanderen geeft voor de actieve bevolking in 2020 aan dat 10% van de Schildenaren moeilijk rondkomt.¹⁰

Wat betreft het niet kunnen betalen van een rekening komt naar voor dat 4,5% hier afgelopen jaar moeilijkheden ondervond. De Stadsmonitor Vlaanderen geeft voor de actieve bevolking in 2020 7% huishoudens met betalingsmoeilijkheden aan.

6,5% stelt tenslotte niet over €500 te beschikken voor het opvangen van onvoorziene kosten.

De meeste ouderen beschikken over een eigen woning (ruim 8/10) en daarnaast is er vanuit de achtergrondkenmerken gebleken dat er een groot aandeel hoger opgeleide ouderen hebben deelgenomen aan de bevraging (5/10). Leeftijd vormt in de vergelijking met de Stadsmonitor Vlaanderen niet zozeer de kwetsbaarheid. Het bezitten van een eigen huis alsook een goed diploma en pensioen hebben, over een goede gezondheid beschikken, ... bieden daarentegen wel een beschermende factor tegen armoede.

In de open vragen wordt door de respondenten regelmatig meegegeven dat het na pensioen uitkijken is waar men zijn centen in investeert. De toekomst en de stijgende (vaste) kosten, duurder wordende samenleving baart zorgen. Bovendien geven de lager opgeleiden, zo blijkt uit de bevraging, aan minder vaak zicht te hebben waar men recht op heeft.

Volgende elementen komen vanuit de open vragen samenvattend naar voor:

Mobiliteit

- Openbaar vervoer (haltes dichtbij huis, goede lijnen naar Brasschaat/ Wijnegem)/ alternatief vervoer
- Aandacht voor goede fietspaden/ voetpaden
- Rolstoelvriendelijk en rustbanken
- Veilige wegen en (mindervalide) parkeerplaatsen zorgt voor veel ouderen dat ze nog mobiel zijn en is belangrijk voor hun vrijheid/ autonomie

Veiligheid

- Straatverlichting te vroeg uit
- Loslopende honden sensibilisering
- Sluipverkeer en snelheid van (werf)verkeer

¹⁰ Armoede (2021) <https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be/thema/armoede>

Financieel welzijn

- Onzekerheden voor de toekomst/ lage pensioenen/ duurder wordende samenleving
- Kennis van aanbod en tegemoetkomingen (zie eerdere vraag hulpverlening)

6. Concrete aanbeveling: mobiliteit, veiligheid en financiële welzijn

Aanbeveling: (G)ouder worden in je gemeente mobiliteit, veiligheid en financiële welzijn

Mobiliteit

- **Inzetten op een goede bereikbaarheid van winkels en dienstverlening op verschillende manieren**
 - o goede, duidelijk gescheiden fietspaden, veilige voetpaden, rustbanken en voldoende laagdrempelige alternatieve vervoersmiddelen (vb. openbaar vervoer naar centrum/winkelcentra/cultuur/ziekenhuis/zwembad), MMC, een marktbus, ...) specifiek voor ouderen woonachtig buiten het centrum is belangrijk. Deze groepen zijn nu immers vaak afhankelijker van hun auto voor verplaatsingen, waardoor ze bij (bijkomende) gezondheidsproblemen mogelijk in de toekomst met mobiliteitsproblemen geconfronteerd worden
 - o Veilige wegen en (mindervalide) parkeerplekken voor de doelgroep ouderen die voor behoud van autonomie en vrijheid de auto nemen

Veiligheid

- **Het gaat over subjectieve gevoelens van onveiligheid die ouderen hebben in het verkeer of bij het zich buitenshuis verplaatsen**
 - o Inventaris en plan van aanpak voor onveilige/ minder goed onderhouden straten, fietspaden, voetpaden
 - o Herbekijken van straatverlichtingsplan en gemaakte keuzes communiceren
 - o Gerichte acties in het publieke domein die bij kunnen dragen tot een betere subjectieve beleving van de veiligheid. Belangrijk, dit hoeft niet noodzakelijk om grote ingrepen te gaan. Ook kleine acties en interventies, samen bedacht met en voor ouderen, kunnen al veel betekenen (waar rustbanken, noodzakelijke straatverlichting, sluiptverkeer/ trager verkeer/ fietsstraat/...) .
Betrokkenheid van de doelgroep zelf bij opstellen van actieplan (zie o.a. www.thomasmore.be/zorgzamebuurtanalyse)

Financieel welzijn

- **In welzijnsbeleid/ armoedebelid aandacht voor doelgroep ouderen** (bijna 1 op 5 van de 60+ voelt zich financieel kwetsbaar)
 - o Toegankelijk en betaalbaar aanbod/ dienstverlening
 - Sociaal buurtrestaurant, lokaal dienstencentrum (ontmoeting, koffieklets), activiteiten (sociaal tarief), ...
 - o Informeren van ganse doelgroep (alle inwoners) over tegemoetkomingen/ premies
 - Specifiek voor 60+ voorkeur via de 2970 Info, mail, infobrochure, toegankelijke website, outreachende huisbezoeken

- Ondersteuning bij aanvragen/ online gebeuren
 - Fysieke aanwezigheid (in de buurt), samen aanvragen (bv. Zorgbudget, isolatiepremies,...)

-

Hoofdstuk 5: Sociale contacten en vrijetijd

In dit laatste hoofdstuk vroegen we de deelnemers om stil te staan bij hun sociale contacten en hoe ze deze ervaren. In tweede instantie werd gepolst achter hun vrijetijdsbesteding.

1. Sociale contacten

Hoe beleven de 60+ in Schilde hun sociale contacten? Hebben ze het gevoel iets te missen op het vlak van kwantiteit en kwaliteit van hun contacten? Indien ze een gemis ervaren kan er sprake zijn van eenzaamheid. De opdeling van sociale en emotionele eenzaamheid wordt gemaakt.

Sociale eenzaamheid verwijst naar het gemis in een bredere sociale relatielring, de contacten met vrienden, familie en kennissen. Emotionele eenzaamheid manifesteert zich in een gemis aan een hechte, affectieve band met iemand (Heylen, 2016)¹¹. We kunnen een “score” berekenen voor sociale en emotionele eenzaamheid op basis van de verkorte schaal van de Jong-Gierveld e.a. Aan de hand van zes items, waar het woord eenzaamheid niet in voorkomt, wordt gepolst naar gevoelens van sociale en emotionele eenzaamheid. Drie items verwijzen naar sociale eenzaamheid; drie items naar emotionele eenzaamheid. Op basis hiervan wordt voor beide types eenzaamheid een score berekend (de Jong-Gierveld en Van Tilburg, 2006)¹².

Eenzaamheid

Tabel 40 Eenzaamheid verdeling naar absolute aantallen en percentages

Eenzaamheid	Absolute aantal	Percentage
Niet eenzaam	191	56,3
Eenzaam	148	43,7
Totaal*	339	100

*48 missings

Uit bovenstaande tabel kunnen we afleiden dat ruim 4 op 10 (43,7%) te maken heeft met eenzaamheid. De opsplitsing kan gemaakt worden naar sociale (missen van een vriendenkring) en emotionele eenzaamheid (missen van een hechte band). Eenzaamheid heeft zowel te maken met de kwantiteit als met de kwaliteit van je sociale contacten. Hoe meer contacten hoe minder eenzaam gaat dus niet op.

¹¹ Heylen, L (2016) <https://www.oudeneenzaam.be/de-gids.html>

¹² de Jong Gierveld, J. & van Tilburg T. (2006) A 6-item scale for overall, emotional, and social loneliness—Confirmatory tests on survey data. *Research on Aging* 28, 582–598. <https://doi.org/10.1177/0164027506289723>

Tabel 41 Sociale eenzaamheid en emotionele eenzaamheid (in %)

	Sociale eenzaamheid	Emotionele eenzaamheid
Niet eenzaam	64,6	80,1
Eenzaam	35,4	19,9
N	356	342

*31 missings

Wat sociale eenzaamheid betreft, geldt voor 35,4% van de 60+ dat zij hiermee te maken hebben. Voor emotionele eenzaamheid geldt dat 1 op 5 (19,9%) deze vorm van eenzaamheid ervaart.

2. Vrijetijd

60+ komen in een levensfase waarbij ze zich op verschillende vlakken regelmatig moeten heroriënteren. Zo krijgt men na pensioen vaak weer meer vrijetijd die de éne al beter weet in te vullen dan de ander. Een partner of goede vriend komt te overlijden, de gezondheid gaat achteruit. De meeste mensen vinden het erg belangrijk om blijvend een zinvolle dagbesteding of betekenisvolle rol op te kunnen nemen. In dit luik wordt gekeken naar dagbesteding waar de 60+ op inzet. Wat doet de 60+ en wat zou men graag nog vaker doen?

Vrijetijd: activiteiten

Tabel 42 Frequentie activiteiten en wens dit vaker te doen (in %)

Activiteit	Doet regelmatig	Doet zelden of nooit	Wilt dit vaker doen	N
Wandelen of fietsen	72,8	11,0	16,2	383
Sporten	31,1	58,6	10,3	360
Iets bijleren op een cursus	19,6	59,9	20,4	362
Iemand bezoeken of bezoek ontvangen	71,3	16,5	12,2	369
Familie bezoeken of ontvangen	82,3	10,5	7,2	373
Ontmoetingsplaats bezoeken	8,3	83,1	8,6	362
Deelnemen aan een activiteit van een vereniging	37,2	55,0	7,8	371
Creatieve activiteit	23,2	63,5	13,3	362
Naar de bib gaan	24,2	65,4	10,4	364
Toneel, bioscoop, museum of muziek-evenement	40,3	41,7	9,0	372
Lezen	76,5	14,5	9,0	379
Koffieklets	45,4	38,6	16,0	368
Vrijwilligerswerk	22,9	68,7	8,4	358

Uit bovenstaande tabel komt naar voor dat voornamelijk familiebezoek (82,3%), lezen (76,5%) en wandelen of fietsen (72,8%) regelmatig en voldoende wordt gedaan. Wat de 60+ Schildenaar zegt zelden of nooit te doen is naar een ontmoetingsplek gaan (83,1%), vrijwilligerswerk doen (68,7%), naar de bib gaan (65,4%) of iets creatiefs doen (63,5%).

Tabel 4324 Tabel activiteiten vaker doen verdeling naar percentages

Activiteit	Percentage dat dit vaker wil doen	Percentage dat dit vaker wil doen (mensen die eenzaamheid ervaren)
Iets bijleren op een cursus	20,4	24,7
Wandelen of fietsen	16,6	16,9
Koffieklets	16,0	19
Creatieve activiteit	13,3	13,8
Iemand bezoeken of bezoek ontvangen	12,2	20,1
Naar de bib gaan	10,4	10,3
Sporten	10,3	11
Lezen	9,0	8,1
Culturele activiteit	9,0	21,8
Een ontmoetingsplaats bezoeken	8,6	12,3
Vrijwilligerswerk	8,4	11
Deelnemen aan een activiteit van een vereniging	7,8	10,2
Familie bezoeken of ontvangen	7,2	9,7

Iets bijleren op een cursus (20,4%), wandelen of fietsen (16,6%) en koffieklets houden (16%), zijn activiteiten die men het liefst wat vaker zou doen.

60+ Schildenaren die gevoelens van eenzaamheid ervaren wensen opvallend vaker een culturele activiteit (o.a. daguitstap) te ondernemen of mensen te bezoeken of bezoek te ontvangen dan zij die geen eenzaamheid ervaren. Ook voor de andere activiteiten geven ze aan deze vaker te willen doen dan de 60+ die geen eenzaamheid ervaart.

Drempels deelname

Tabel 4425 Tabel drempels tot deelname activiteiten verdeling naar absolute aantallen

Drempel deelname activiteiten	Absolute aantal*
Geen drempels	234
Activiteit vindt 's avonds plaats	55
Gezondheidsproblemen	48
Moeilijk om de eerste stap te zetten	47
Activiteiten spreken me niet aan	44
Vind het gepaste aanbod niet	42
Geen tijd	33
Te weinig info over vrijetijdsactiviteiten	26
Te weinig plaatsen om naar het toilet te gaan	23
Niemand om mee te gaan	22
Sinds de Coronacrisis is het moeilijk om (terug) deel te nemen	22
Vervoersproblemen	21
Geen tijd omdat zorg draagt voor iemand anders	17
Moeilijk om in te schrijven of ticket te kopen	15
Andere drempel	13
Te duur	12
Onduidelijke omschrijving	12
Weet niet of er toiletten zijn	12
Voel me niet welkom	7
Bang om op straat te komen	3

*meerdere antwoorden mogelijk

Wat maakt deelnemen aan een activiteit mogelijks minder evident? De meeste deelnemers geven aan geen drempels te ervaren. Drempels die het vaakst worden aangehaald zijn: activiteiten vinden 's avonds plaats, gezondheidsproblemen, de eerste stap zetten en het aanbod dat niet aanspreekt of niet het gepaste aanbod is.

Lid vereniging

Tabel 45 Lid vereniging verdeling naar absolute aantallen

Lid van ...	Absolute aantal*
Seniorenvereniging	63
Andere vereniging	147
Actief in buurtwerking (buurtvereniging, wijk- of straatcomité)	8
Geen lid van een organisatie	194

*meerdere antwoorden mogelijk

De helft van de 60+ is niet aangesloten of actief in een vereniging (N 194). Hetgeen wil zeggen dat de andere helft van de 60+ wel lid is bij 1 of meerdere verenigingen of comités.

Vrijwilligerswerk

Tabel 46 Vrijwilligerswerk verdeling naar absolute aantallen en percentages

Vrijwilligerswerk	Absolute aantal	Percentage
Ja	74	19,4
Nee, maar zou het wel graag willen doen	32	8,4
Nee	275	72,2
Totaal*	381	100

*6 missings

1 op 5 60+ in Schilde doet aan vrijwilligerswerk (19,4%). Ruim 4 op 5 (80,6%) doet niet aan vrijwilligerswerk. Hiervan stelt ruim 1 op 10 echter dat hij zich wel graag zou willen engageren

Tabel 47 voldoende info vrijwilligerswerk verdeling naar absolute aantallen en percentages

Voldoende info terug te vinden over vrijwilligerswerk	Absolute aantal	Percentage
Oneens	66	17,8
Noch eens, noch oneens	183	49,3
Eens	122	32,9
Totaal*	371	100

*16 missings

1 op 3 stelt dat er voldoende info te vinden is over vrijwilligerswerk. 17,8% is het hier niet mee eens en bijna de helft neemt een neutrale positie in wat deze stelling betreft.

Tabel 4826 Waar terecht vrijwilligerswerk verdeling naar absolute aantallen en percentages

Weet waar ik terecht kan om te starten met vrijwilligerswerk	Absolute aantal	Percentage
Oneens	81	22,9
Noch eens, noch oneens	144	40,8
Eens	128	36,3
Totaal*	353	100

*34 missings

Ruim 1 op 3 (36,3%) is het eens met de stelling dat men weet waar terecht te kunnen voor informatie over vrijwilligerswerk. Meer dan 1 op 5 (22,9%) is het hiermee niet eens. 4 op 10 neemt een neutrale positie in.

3. Significante verbanden: sociale contacten en vrijetijd

Sociale contacten

Bij het luik sociale contacten werd bekeken hoe de 60+ zijn sociale contacten ervaart. Aan de hand van de eenzaamheidsschaal kan gekeken worden welke doelgroepen meer kwetsbaar zijn voor het ervaren van eenzaamheid.

Vaker gevoelens van eenzaamheid

Zowel mensen met een slechte gezondheid, mensen die alleen wonen als mensen met een financiële kwetsbaarheid geven significant vaker aan zich eenzaam te voelen.

Opgesplitst naar type eenzaamheid komt naar voor dat mensen die financieel kwetsbaar zijn zich vaker sociaal eenzaam voelen. Personen met een slechte gezondheid, mantelzorgers, vrouwen, alleenstaanden, financieel kwetsbaren, zijn vaker emotioneel eenzaam.

Minder vaak gevoelens van eenzaamheid

Hoger opgeleiden voelen zich significant minder vaak eenzaam (gaat hand in hand met financiële kwetsbaarheid). Daarnaast zijn mensen die vrijwilligerswerk doen minder vaak eenzaam.

Vrijetijd

Activiteiten (vaker) doen

Er zijn een aantal doelgroepen die *significant vaker* dan anderen een bepaalde activiteit vaker wensen op te nemen.

Mantelzorgers zouden graag vaker een culturele uitstap maken of een cursus volgen. Ook de jongere ouderen geven dit mee. Deze jongste ouderen wensen ook vaker een creatieve activiteit uit te oefenen. Wat vaker naar de bib gaan wordt aangegeven door alleenstaanden (echtgescheiden, weduwnaars), mantelzorgers en mensen die een slechte gezondheid hebben.

Mensen uit 's-Gravenwezel en de 70- en 80+ zijn significant vaker lid van een vereniging dan mensen uit Schilde.

70+ doen vaker aan vrijwilligerswerk dan de andere leeftijdsgroepen en 60+ geven vaker aan dit niet te doen maar er wel voor open te staan.

Drempels naar activiteiten

Alleenwonenden en ouderen met een slechte gezondheid ervaren over het algemeen significant vaker drempels om te participeren.

Meer specifiek zijn er een aantal drempels die door bepaalde doelgroepen vaker aangehaald worden.

Een onaangepast aanbod, gezondheidsproblemen, activiteiten die 's avonds plaatsvinden en geen zicht op aanwezigheid toilet worden vaker aangegeven door ouderen met fysieke gezondheidsproblemen of chronische aandoening.

Mensen met een slechte gezondheid en de oudste ouderen geven vaker de vervoersproblemen aan als drempel.

Mensen met een slechte gezondheid en mensen die alleen wonen geven vaker aan niemand te hebben die hen kan vergezellen.

Alleenwonenden vinden de eerste stap te zetten om ergens naartoe te gaan significant vaker een drempel.

Mantelzorgers geven vaker aan geen tijd te hebben door zorgtaken die ze opnemen.

4. Open vraag: sociale contacten en vrijetijd

Volgende thema's komen uitdrukkelijk in de open vraag naar voor (N 93):

Sociale contacten

- Eerste stap zetten minder makkelijk
- Keuzes maken, niet altijd evident omwille van gezondheid of tijd
- Soms ook fijn om de rust te vinden thuis, in het groen

Vrijetijd

- Huidige aanbod spreekt niet aan/ niet gekend
- Weinig infrastructuur voor activiteiten en sport (in de buurt/ in Schilde algemeen)

Sociale contacten en vrijetijd (algemeen)

"Te weinig infrastructuur en aanbod voor ouderen."

"Culturaanbod in de Werf is eerder beperkt, in vergelijking met Het Gasthuis Wijnegem."

"In Schilde is er een heel goed initiatief dat in handen is van vrijwilligers en veel activiteiten organiseert. UMMAGUMMA."

"Heb voldoende info. Maar de eerste stap zetten is moeilijk als je niemand kent."

"De gemeente zou meer aanbod moeten geven aan de senioren bv. in verband met computers enz. door middel van cursussen die gratis aangeboden worden."

"Digidak mag wel wat meer doen voor de oudere mensen wegwijs te maken in de digitale wereld."

"Het zou goed zijn dat er een behoorlijke sporthal in Schilde komt."

"Graag cursus EHBO, tijdens de daguren. Graag cursussen omgaan en leren bv. iPhone apps installeren omgaan met pc, tijdens de daguren."

“Als je alleen bent dan ben je eenzaam. Weinig contact met de burens. Woon hier sinds 4 jaar. Ken niemand.”

“We leven in de “ieder voor zich” maatschappij. En wij zijn er ook schuldig aan want we doen er aan mee en komen niet veel buiten. Wij hebben tot nu nog geen hulp moeten vragen aan wie dan ook.”

“Jonge mensen hebben een hectisch leven. Wij zien ze niet, zij hebben het al druk genoeg. En dat is geenszins een verwijt naar hen toe, maar zo is nu eenmaal het leven.”

“Het merendeel van de zestigers die ik ken, zijn mobieler en socialer dan jullie vermoeden, vrees ik. Ik begrijp wel dat jullie de vinger aan de pols willen houden ... en apprecieer dat ook.”

“Ik ben al eens blij van na mijn werkuren en andere activiteiten rustig en alleen thuis te zitten.”

5. Wat te onthouden: sociale contacten en vrijetijd

Sociale contacten

Eenzaamheid

Uit de bevraging over de ervaring van sociale contacten komt naar voor dat mensen met een slechte gezondheid en financieel kwetsbare inwoners een verhoogde kwetsbaarheid ervaren wat betreft algemene eenzaamheidsgevoelens. Sowieso geeft 43,7% van de 60+ Schildenaren aan zich (wel eens) eenzaam te voelen.

Meer specifiek kunnen we inzoomen op de twee types van eenzaamheid: sociale eenzaamheid en emotionele eenzaamheid.

35.4% van de 60+ Schildenaren ervaren sociale eenzaamheid. Mensen die financieel kwetsbaar zijn, zijn hier extra kwetsbaar voor.

Wat betreft emotionele eenzaamheid kunnen we stellen dat 19,9% zich emotioneel eenzaam voelt. Het hebben van een slechte gezondheid, mantelzorger zijn, van het vrouwelijke geslacht zijn, alleenstaande zijn en financieel kwetsbaar zijn, vormen hiervoor extra risicofactoren.

Hogere opleiding en vrijwilligerswerk uitvoeren bieden bescherming tegen eenzaamheid. Hoger opgeleid/financieel slagkrachtig zijn, maakt dat je vaker ja kan zeggen op sociale activiteiten (ticketprijzen, vervoer, terrasjes doen/ uit eten gaan, ...). De relatie tussen vrijwilligerswerk en eenzaamheid is dubbelzijdig. Vrijwilligerswerk opnemen als reactie op de ervaren eenzaamheid geeft mogelijks voldoening en extra sociale contacten maar ook preventief biedt de sociaal gewaardeerde rol van vrijwilliger mogelijks bescherming tegen eenzaamheidsgevoelens.

Vrijetijd

Er een grote groep van ouderen in Schilde die zich niet eenzaam voelt (6/10). We zien tevens dat we een grote groep van ouderen in hun vrije tijd regelmatig treffen met familie (meer dan 80%), al lezend (meer dan 70%) of wandelend/ fietsend (meer dan 70%). De activiteiten die minder vaak worden gedaan zijn: elkaar ergens treffen (ontmoetingsplek), vrijwilligerswerk doen, naar de bib gaan of creatief bezig zijn.

Er werd ook gevraagd wat men graag vaker zou doen. Hier komen: iets leren/ cursus, wandelen/ fietsen en koffiekletsen naar voor. Mensen die eenzaamheid ervaren, geven opvallend vaker aan dat ze graag meer culturele activiteiten zouden doen of meer mensen willen bezoeken/ ontvangen.

Er zijn daarnaast ook specifieke doelgroepen die graag vaker bepaalde activiteiten zouden doen. Mantelzorgers zouden graag vaker een culturele uitstap maken of een cursus volgen. Ook de jongere ouderen geven dit mee. Deze jongste ouderen wensen ook vaker een creatieve activiteit uit te oefenen. Wat vaker naar de bib gaan wordt aangegeven door alleenstaanden (echtgescheiden, weduwnaars), mantelzorgers en mensen die een slechte gezondheid hebben.

Verenigingsleven en vrijwilligerswerk

De helft van de Schildenaren is actief in een vereniging. Dat is mooi, niet iedereen voelt zich immers aangetrokken tot het verenigingsleven. Een groot aandeel onder de ouderen, kiest er bewust voor om zich nergens bij aan te sluiten. Ouderen uit 's-Gravenwezel alsook 70+ en 80+ zijn vaker lid van een vereniging. Vrijwilligerswerk is iets dat 20% van de ouderen doet. Het zijn vooral de 70+ waar de 60+ vaker aangegeven hier wel interesse in te hebben om het vaker te doen. Er is dan ook een niet aangesproken pool van vrijwilligers die er wel voor open staan iets van vrijwilligerswerk op zich te nemen (1/10).

Drempels

Deelnemen aan activiteiten of activiteiten ondernemen is niet voor iedereen even evident. De drempels die het vaakst aangegeven worden zijn: activiteiten gaan 's avonds door, mijn gezondheid speelt mee, de eerste stap zetten is minder makkelijk en het aanbod spreekt niet aan/ is niet aangepast.

Er zijn ook hier weer specifieke doelgroepen die bepaalde drempels significant vaker ervaren dan anderen. Alleenwonenden en ouderen met een slechte gezondheid ervaren over het algemeen significant vaker drempels om te participeren.

Meer specifiek zijn er een aantal drempels die door bepaalde doelgroepen vaker aangehaald worden.

Een onaangepast aanbod, gezondheidsproblemen, activiteiten die 's avonds plaatsvinden en geen zicht op aanwezigheid toilet worden vaker aangegeven door ouderen met fysieke gezondheidsproblemen of chronische aandoening.

Mensen met een slechte gezondheid en de oudste ouderen geven vaker de vervoersproblemen aan als drempel. Mensen met een slechte gezondheid en mensen die alleen wonen geven vaker aan niemand te hebben die hen kan vergezellen. Alleenwonenden vinden de eerste stap te zetten om ergens naartoe te gaan significant vaker een drempel. Mantelzorgers geven vaker aan geen tijd te hebben door zorgtaken die ze opnemen.

Open vraag

Volgende thema's komen uitdrukkelijk in de open vraag naar voor:

Sociale contacten

- Eerste stap zetten minder makkelijk
- Keuzes maken, niet altijd evident om omwille van gezondheid of tijd
- Soms ook fijn om de rust te vinden thuis, in het groen

Vrijetijd

- Huidige aanbod spreekt niet aan/ niet gekend
- Weinig infrastructuur voor activiteiten en sport

6. Concrete aanbeveling: sociale contacten en vrijetijd

Aanbeveling: (G)ouder worden in Schilde: sociale contacten en vrijetijd

Sociale contacten: ervaren van eenzaamheid

- Zet gericht in op de detectie van risicogroepen voor eenzaamheid nl. ouderen met een financiële kwetsbaarheid, ouderen met slechte gezondheid, chronische zorgnood, alleenwonende ouderen, mantelzorgers (www.oogvooreenzaamheid.be)
- Professionele actoren (vb. thuiszorgdiensten/ poetshulp waar het vaakst beroep op wordt gedaan in Schilde) kunnen hier betekenisvol zijn: ze komen immers in hun dagdagelijkse activiteiten vaak in contact met risicogroepen voor eenzaamheid. Hen opleiden rond het thema (=deskundigheidsbevordering) kan hiertoe bijdragen nl. hoe eenzaamheid detecteren, een luisterend oor zijn en in gesprek gaan hierover.
- Werk op maat: eenzaamheid is subjectief, de aanleiding (vb. verlieservaring, gezondheidsproblemen...), maar ook de duur, de beleving (sociale, emotionele, existentiële eenzaamheid) kunnen sterk verschillen (Heylen, 2011). Bouwman en Van Tilburg (2020) onderscheidden zeven werkzame elementen van interventies. Een diversiteit van acties en interventies die aansluiten op deze werkzame elementen en gericht zijn op het bereiken en betrekken van de risicogroepen kunnen betekenisvol zijn.
 - Zinvol bezig zijn
 - Ontmoeting
 - Praktisch ondersteunen
 - Betekenisvol contact
 - Sociale vaardigheden
 - Realistische verwachtingen
 - Betekenisvolle rol
- Het buurthuis of lokaal dienstencentrum is alvast een goede start waar mensen elkaar laagdrempelig kunnen ontmoeten
- Vrijwilligerswerk kan beschermend zijn tegen eenzaamheidsgevoelens (werkt in 2 richtingen), er is een groep (voornamelijk 60+) die open staat om vrijwilligerswerk op te nemen
 - Inventariseren en bekendmaking mogelijkheden vrijwilligerswerk

- Bekendmaking, ondersteuning en betrokkenheid van verenigingen bij uitvoeren van acties en beleid
- Vrijwilligersbeleid binnen de gemeente
- Werk wat betreft aanpak en preventie van eenzaamheid over domeinen (wonen, welzijn en zorg) heen (o.a. door elkaar op de hoogte te brengen van resultaten, aanpak, ...)

Vrijetijd

- Zet actief in op vrijetijdsactiviteiten die 60-plussers graag meer willen doen
 - iets bijleren/cursus (o.a. digitale vaardigheden), wandelen/ fietsen (belang van veilige en goede wandelpaden, fietspaden, groen) en koffieklets (belang van ontmoeting, sport, tegen eenzaamheid)
 - Specifiek voor de risicogroepen: alleenstaanden (bv. bibbezoek), mantelzorgers, mensen die eenzaamheid ervaren (cultuur, iets leren), ...
- Zet in op het wegwerken en aanpakken van drempels voor vrijetijdactiviteiten nl. mobiliteit, voldoende plekken om naar het toilet te gaan en voldoende activiteiten op maat overdag aan bieden.
- Oog voor het bereiken en ontvangen van alleenstaande ouderen die het vaak moeilijk vinden om ergens alleen naar toe gaan ...

Tot slot

Een bevraging afgenomen bij een representatieve steekproef geeft een realistisch beeld mee van de huidige situatie. Echter kan er minder gezegd worden over het waarom achter de antwoorden van de deelnemers. Het feit dat zoveel Schildenaren bereid zijn geweest hun ervaring en ideeën mee te geven, doet vermoeden dat de deelnemers zich bewust zijn van het belang van de thematiek (G)ouder worden in de gemeente en het bijhorende lokale ouderenbeleid.

Deze bevraging over '(G)ouder worden in Schilde' en de resultaten die u zojuist las, zijn er gekomen dankzij de inspanning van velen. Het lokale bestuur, betrokken collega's en diensten (bevolking en communicatie), vrijwilligers in de stuurgroep (seniorenraad) en vrijwillige enquêteurs (seniorenraad, UmmaGumma). En niet in het minst de vele inwoners die betrokken werden in de steekproef en de oproep tot deelname ter harte namen.

Er zijn een aantal opmerkingen die we hier nog graag even meegeven.

De anonimiteit van de bevraging werd gegarandeerd doordat de code op de vragenlijst enkel diende voor het versturen van een herinneringsbrief. De antwoorden van de respondenten worden verzameld en 2 jaar bijgehouden door Vonk3 Thomas More en niet gelinkt aan adressen of personen. De leeftijdsgroep van 60+ werd bewust relatief jong afgebakend om zeker ook de mantelzorgers en toekomstige zorgvragers vertegenwoordigd te hebben. De analyses van de gegevens focusten extra op de thema's, mantelzorg, eenzaamheid en bekendheid van huidige aanbod.

Een respons van 387 volledig ingevulde vragenlijsten en 42 gedeeltelijk ingevulde vragenlijsten is een mooi resultaat, wetende dat niet iedereen even enthousiast is voor het invullen van bevragingen. De vele interessante aanvullingen, reacties en ervaringen in de open vragen, toont de interesse voor het thema. De deelnemers zijn benieuwd naar wat de toekomst brengen zal. Met de inzichten uit deze bevraging kan het lokale bestuur verder invulling geven aan het toekomstige '(G)Ouder worden in Schilde' beleid. Wat betreft het meerjarenplan kunnen de resultaten uit deze bevraging alvast gekoppeld worden aan:

- netwerkaanpak tegen vereenzaming
- mantelzorgers, gezinshulp en thuiszorg
- geïntegreerd breed onthaal – het realiseren van een toegankelijke hulp- en dienstverlening

Daarnaast bieden de ervaringen en vragen vanuit de open vragen ook inzichten in thema's en noden die leven bij de Schildenaar. Mensen apprecieerden het opzetten van de bevraging. Dit blijkt ook uit de vele vragen tot deelname die gesteld werden door niet geselecteerde inwoners. De ruime interesse doet vermoeden dat een participatietraject omtrent een aantal aangehaalde thema's ook de nodige inwoners in beweging kan zetten.

We wensen alle betrokkenen veel succes met het uitstippelen van het toekomstige beleid.

Vonk3 Thomas More

Bronnen

- Bouwman, T., & Tilburg, T.G. van (2020). Naar een gerichtere aanpak van eenzaamheid: zeven werkzame elementen in eenzaamheidsinterventies. *Tijdschrift voor gerontologie en geriatricie* 51
- Datalab onderwijs (2017). Opgehaald van:
[Datalab - Census Onderwijs | Statbel \(fgov.be\)](https://www.datalab.be/)
- De Decker P., Vandekerckhove B., Volckaert E., Wellens C., Schillebeeckx E., De Lucyk N. (2018). *Ouder worden op het Vlaamse platteland. Over wonen, zorg en ruimtelijk ordenen in dun bevolkte gebieden*. Antwerpen: Garant. ISBN: 9789044136074.
- de Jong Gierveld, J. & van Tilburg T. (2006) A 6-item scale for overall, emotional, and social loneliness—Confirmatory tests on survey data. *Research on Aging* 28, 582–598.
<https://doi.org/10.1177/0164027506289723>
- Heylen, L. (2011). *Oud en eenzaam? Een studie naar de risicofactoren voor eenzaamheid op latere leeftijd*. Antwerpen: UAntwerpen.
- Heylen, L. Oud en eenzaam? Een gids door de mythe (2016). Opgehaald van:
<https://www.oudeneenzaam.be/de-gids.html>
- Heylen, L. & Lommelen, L. (2016). *Het kleine helpen. Bouwen aan buurtnetwerken rond ouderen*. Brussel: Politeia.
- Heylen, L., Van Damme, W., Coussement, J., & De Decker, P. (2021). *Ondersteuningspakket Zorgzame Buurtanalyse*. <https://www.thomasmore.be/ondersteuningspakket-zorgzame-buurtanalyse>.
- Profiel mantelzorgers. Opgehaald van:
<https://www.mantelzorgers.be/Pages/Mantelzorg%20in%20Vlaanderen.aspx>
- Provincie in cijfers (2022). Opgehaald van:
https://provincies.incijfers.be/databank/report/?id=rapport_armoede&input_geo=gemeente_11039
- SAAMO. (2022). *Minder mazen, meer net Aan de slag met zorgzame buurten*. Opgehaald van:
<https://www.saamo.be/nieuwe-leidraad-voor-zorgzame-buurten/>
- Schilde schittert (202-2025). Opgehaald van:
<https://schildeschittert.be/meerjarenplan/topics/1137>
- Vlaams Ouderenbeleidsplan (2020-2025). Opgehaald van:
<https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2022-07/VR%202022%20503%20MED.0101-2BIS%20Vlaams%20ouderenbeleidsplan%202022-2025%20-%20bijlage.pdf>
- Woonzorgdecreet. (2019). Opgehaald van:
<https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1031639¶m=inhoud&ref=se-arch&AVIDS=1372786,1372787,1372788,1372843,1372836,1372822,1372824,1372831,1372835,1372844,1372845,1372864>

Bijlagen

Bijlage 1: Brief '(G)ouder worden in Schilde'

jouw bericht van	dienst Sociaal huis	ons kenmerk Bevraging (G)ouder worden in Schilde	Schilde 17/04/2023
jouw kenmerk	contactpersoon Katelijne Franceus	telefoon 03 383 62 18	e-mail secretariaat.sociaalhuis @schilde.be

Hoe wil jij '(G)ouder worden in Schilde'? Vul de vragenlijst in en laat het ons weten.

Beste dorpsgenoot

Het lokaal bestuur wil nagaan welke noden er leven bij de 60-plussers in de gemeente. Hoe wil jij (G)ouder worden in Schilde? En hoe kunnen we je hierbij ondersteunen? Waar heb jij nu en in de nabije toekomst behoefte aan? De resultaten uit de bevraging bieden ons een goed beeld van de noden en knelpunten. Ze bepalen mee het volgende ouderenbeleidsplan.

Voor het opmaken van deze bevraging werkt het lokaal bestuur samen met onderzoekers van de Thomas More hogeschool. Het invullen van de bevraging is volledig anoniem en neemt ongeveer 15 minuten in beslag.

Jij bent één van de geselecteerde inwoners

De uitnodiging voor deze bevraging belandt vanaf 17 april in de brievenbus van de geselecteerde inwoners. Jij bent één van deze geselecteerde personen. Door de vragenlijst persoonlijk in te vullen vertegenwoordig je niet alleen jezelf, maar ook heel wat mede-dorpsgenoten. De uitnodiging is daarom persoonlijk. Je code is **1913**. Vul deze code in wanneer je de vragenlijst start en wanneer er naar gevraagd wordt.

Hoe vul je de vragenlijst in?

Je kunt de vragenlijst invullen door naar volgende link te surfen: www.schilde.be/gouder-woorden

of de bevraging te openen via de QR-code:

De vragenlijst invullen is mogelijk tot en met 15 mei.

Wat gebeurt er met jouw antwoorden?

Thomas More zal jouw antwoorden, samen met die van de andere deelnemers, geheel anoniem analyseren. Vanaf september 2023 mag je de bevindingen van deze bevraging verwachten. Via het 2970 info magazine en de andere communicatiekanalen van het lokaal bestuur Schilde communiceren we deze uitgebreid. Zo is iedereen op de hoogte van de belangrijkste resultaten.

Is het voor jou niet gemakkelijk om de bevraging online in te vullen?

Onze medewerkers helpen je graag een handje. Een vrijwilliger kan bij jou langs komen om de vragenlijst te helpen invullen. Neem hiervoor contact op met het sociaal huis.

Het sociaal huis:

secretariaat.sociaalhuis@schilde.be
03 383 62 18

Heb je een technisch probleem bij het invullen van de vragenlijst? Stuur dan een e-mail naar liesbet.lommelen@thomasmore.be.

We hopen dat iedereen die een uitnodiging tot deelname ontvangt de vragenlijst ook invult. Aarzel dus zeker niet om contact op te nemen indien je vragen hebt.

We kijken er heel erg naar uit om jouw ervaringen te ontvangen! Alvast bedankt voor je medewerking.

Met vriendelijke groeten

In opdracht:

Tine Vervisch
Algemeen directeur

Dirk Bauwens
Burgemeester